

**İktisadi Devlet Teşekkülleriyle
Müesseseleri ve İştirakleri
Hakkında Kanun
ve
İlgili Tüzük**

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU

46.5610668

ÜR

80

41

Türk-İş Yayınları No. 52

TÜRK-İŞ
Bilgi Merkezi

344-36-06

**İktisadi Devlet Teşekkülleriyle
Müesseseleri ve İştirakleri
Hakkında Kanun
ve
İlgili Tüzük**

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU

TÜRK-İŞ
Bilgi Merkez

Türk-İş Yayınları N

Demirbaş No: 5741

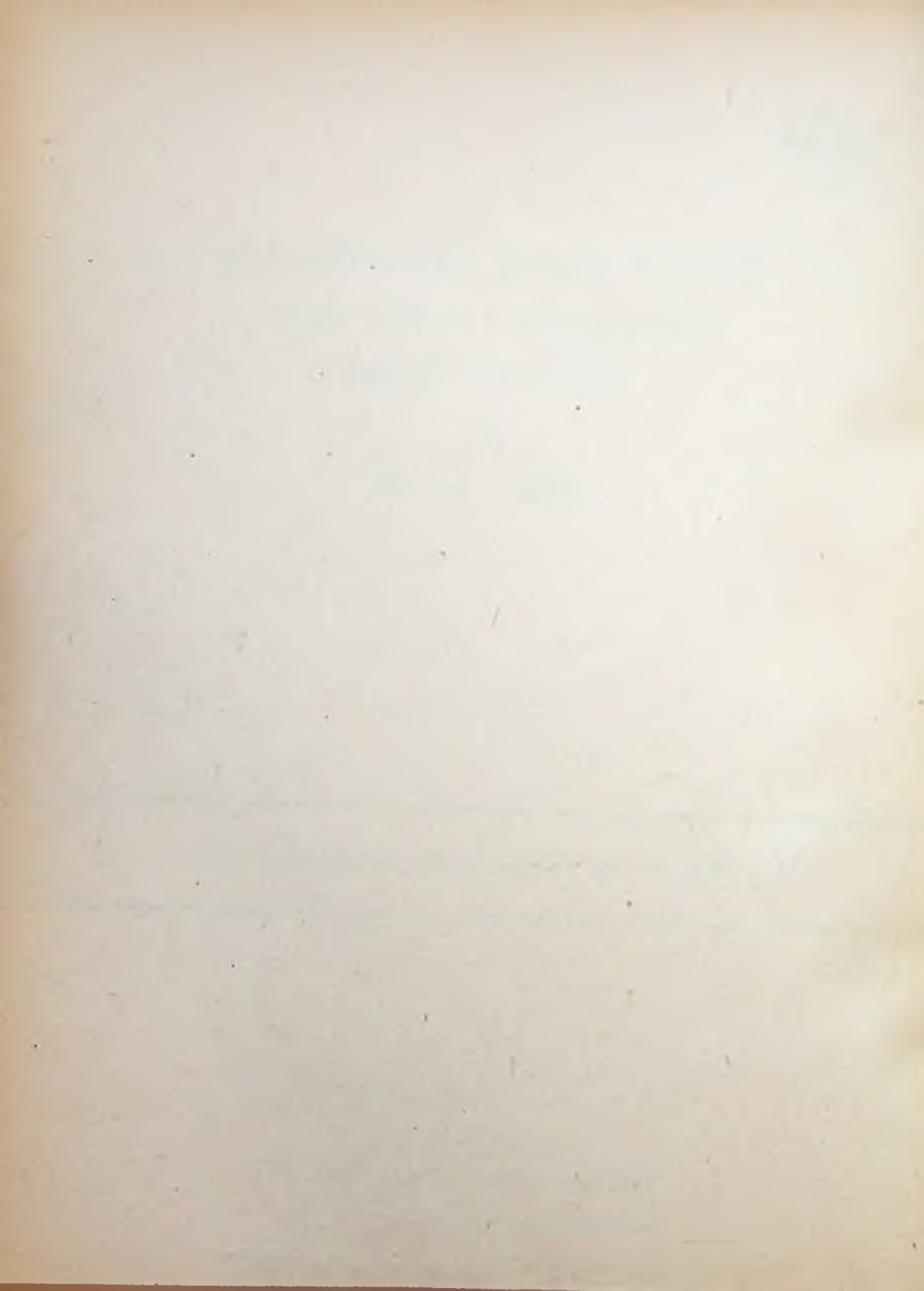
Tasnii No: 346.06.t. 181

346.5610668

TUR

1980

5741

İktisadi Devlet Teşekkülleriyle Müesseseleri ve İştirakleri Hakkında Kanun

Kanun No : 440

Kabul Tarihi : 12/3/1964

Yayın Tarihi : 21/3/1964

BÖLÜM : I

Genel Hükümler

Tarifler

Madde 1 — İktisadi Devlet Teşekkülleri ; sermayelerinin yarısından fazlası tek başına veya birlikte Devlete (Genel ve katma bütçeli idarelere ve İktisadi Devlet Teşekküllerine) ait olup, iktisadî alanda ticarî esaslara göre faaliyet göstermek üzere kurulan ve kuruluş kanunlarında bu kanuna tâbi olacakları belirtilen teşebbüslerdir.

Devlet ve teşekkül iştirakleri, Devlet ve İktisadi Devlet Teşekküllerinin sermayelerinin yarısına veya daha azına sahip bulundukları, özel hukuk hükümlerine göre kurulan ortaklıklardaki hisselerdir.

Bu kanunda geçen «Teşekkül» deyimi İktisadi Devlet Teşekküllerini, «Müessese» deyimi sermayesinin tamamı Devlete ait olan teşekküllere bağlı ve tüzel kişiliği haiz işletme ve işletmeler grubunu, «Bakanlık» deyimi teşekküllerin kanuna göre ilgili bulundukları bakanlıkları, «Tüzük» deyimi, bu kanunun uygulanmasını gösteren tüzüğü ifade eder.

AMAÇ ve KONU

Madde 2 —

A) Amaç :

Bu kanunun amacı, İktisadî Devlet Teşekkülleriyle müesseseleri ve iştiraklerin ulusal ekonomimize faydalı olabilmesi için özel bir tarzda, karma ekonominin kurallarına ve ekonomik gereklere uygun olarak yöneltilmelerini, kârlılık ve verimlilik anlayışı içinde çalışmak ve sermaye birikimine yardım etmek suretiyle daha fazla yatırım kaynağı yaratmalarını ve bu amaca ulaşmak için denetlenmelerini sağlamaktır.

B) Konu :

İktisadî Devlet Teşekkülleriyle müesseselerinin kuruluş, yönetim ve denetimi ve iştiraklerin yapılması ve yönetimi bu kanuna göre düzenlenir ve yürütülür.

TEŞEKKÜLLERİN KURULUŞU

Madde 3 — Teşekküller tüzel kişiliğe sahip ve faaliyetlerinde özerktirler.

Teşekküller özel kanunla kurulurlar ve bu kanun ile kuruluş kanunlarının saklı tuttukları hususlar dışında özel hukuk hükümlerine tâbidirler. Sorumlulukları sermayeleri ile sınırlıdır.

Teşekküller ve müesseseleri Genel Muhasebe, Devlet alım - satım ve ihaleleriyle Devlet inşaatının tâbi bulunduğu hükümlere ve Sayıştay'ın denetimine tâbi değildir.

Durumları 2 nci maddenin 1 inci fıkrasında belli edilen amaçları başarmaya devamlı olarak elverişli bulunmayan teşebbüsler, İktisadî Devlet Teşekkülü olarak kurulamazlar.

Teşekküllerin ilgili oldukları Bakanlıklar kanunla belli edilir.

İŞTİRAKLER

Madde 4 — Devlet iştirakleri kanunla, Teşekkül iştirakleri Bakanlar Kurulu kararı ile olur.

Teşekküller, kuruluş kanunlarında belli edilen maksat ve gayeleriyle ilgili olmıyan ortaklıklara katılamazlar.

Kanunla yapılmış Devlet iştiraklerinin devir veya tasfiyesi kanunla, veraset ve sair yollarla meydana gelmiş Devlet iştirakleriyle Teşekkül iştiraklerinin devir veya tasfiyesi Bakanlar Kurulu kararıyla yapılır.

İŞTİRAKLERİN YAPILMASI, DEVİR ve TASFİYESİ

Madde 5 — Devlet iştiraklerinin mülkiyet ve intifai Hazineye, Te-

teşekkül iştiraklerinin mülkiyet ve intifai teşekküle aittir. Ancak diğer gerçek ve tüzel kişilerin sermaye hisseleri üzerindeki hakları saklıdır. Teşekküllerin yönetim kurulları kendi iştiraklerinin yapılması, devir veya tasfiyesi hususunda Bakanlar Kuruluna teklif yapmakla görevlidir. Kendisini ilgilendiren hallerde Devlet Yatırım Bankası da bu hususta teklifte bulunabilir.

Kanun çıkarılması gerekmeyen Devlet iştirakleriyle Teşekkül iştiraklerinin devir ve tasfiyesi için Bakanlar Kurulunca Devlet Yatırım Bankası görevlendirilebilir.

Madde 6 — Devlet veya teşekküllerin iştirak ettiği ortaklıklardaki kamu hissesinin % 50 nin üstüne çıkması halinde şirket, bu durumun hasıl olduğu takvim yılını takip eden üç yıl için eski statüsü ile yönetilir. Kamu hissesi bu müddetin sonunda % 50 nin altına düşürülemediği takdirde ortaklık iktisadî Devlet Teşekkülü haline getirilir.

BÖLÜM : II

Teşekkül ve Müesseseler

A) TEŞEKKÜLLER

Yönetim konusunda yetkili organlar

Madde 7 — Teşekküller kanun ve tüzük hükümleri ile yönetim kurullarının kararları dahilinde Genel Müdür tarafından yönetilir.

Yönetim Kurulu ve Genel Müdürün görev, yetki ve sorumlulukları kuruluş kanunlarında ve tüzükte belirtilir.

YÖNETİM KURULU

Madde 8 — Yönetim Kurulu teşekküllerin karar organı olup teşekkülün en yüksek seviyede yönetme ve karar alma yetki ve sorumluluğunu taşır.

Teşekkül bünyesinden Yönetim Kuruluna katılacak görevliler her teşekkülün kuruluş kanununda gösterilir ve sayıları Genel Müdür dahil üçten fazla olamaz.

Yönetim kurullarına ilgili Bakanlığın inhası ile Bakanlar Kurulunca tayin edilen bir üye ve Maliye Bakanlığının inhası ile Bakanlar Kurulunca tayin edilecek bir üye katılır.

Yönetim Kurullarına Bakanlar Kurulunca atanacak üyelerinin, Genel Müdür yardımcılarında aranan niteliklerde olmaları şarttır.

Sanayi, tarım ve ulaştırma alanlarında çalışan teşekküllerden geniş ölçüde işçi çalıştıranların yönetim kurullarında bir işçi üye bulunur. Yönetim Kurulunda işçi üye bulunacak teşekkül, teşekkülün özel kanununda belirtilir. İşçi üye, bu görevi devam ettiği sürece ücretsiz izinli sayılır. İşçi üyenin seçim şekli tüzükte gösterilir.

Üyelik için bu kanunda aranan nitelikleri yitirenler, atanmaları ve seçilmelerindeki usule göre süre dolmadan da değiştirilebilirler.

Bakanlar Kurulunca atanacak üyeler, Bakanlıklar teşkilâtından veya dışarıdan seçilebilirler.

Genel, katma ve özel bütçeli idarelerin ve kamu iktisadi teşebbüslerinin barem içi ve barem dışı kadrolarından Yönetim Kuruluna getirilenlerin görevleri ile ilgileri kesilir. Görev süreleri terfilerine sayılır. Görevli tarafından ödenmesi gerekli katılma paylarını ödemeleri kaydıyla emeklilik ve diğer sosyal hakları devam eder.

T. C. Ziraat Bankası Yönetim Kuruluna, Tarım Kooperatiflerince seçilecek bir üye bu maddedeki şartlarla katılır.

Özel sermaye, teşekküllerdeki hissesi % 15'i aştığı takdirde yönetim kurullarında bir üye bulundurabilir.

Özel sermaye hissesi sahipleri tarafından seçilenler dışında kalan yönetim kurulu üyeleri birden fazla Teşekkül veya diğer kamu iktisadi teşebbüsünün Yönetim Kurulunda üye olarak çalışamazlar, çalışmalarını devamlı olarak teşekküle hasrederler, başka hiçbir işle meşgul olamazlar.

Özel sermaye hissesi temsilcisi hariç, rakip kuruluşlarda menfaat bağ'arı bulunanlar Yönetim Kurulu üyesi olamazlar.

İLGİLİ BAKANLIKLAR

Madde 9 — Teşekkülün ilgili olduğu Bakanlık; Teşekkül çalışmalarının kanun ve tüzük hükümlerine uygun olarak yürütülmesini gözetmekle görevlidir.

Bu maksatla ilgili Bakanlıklar, gerekli hallerde teşekküllerin hesaplarını ve işlemlerini teftişe, icabında tahkike tâbi tutmaya ve bunlar nezdinde iktisadi ve malî durum tesbitleri yaptırmaya yetkilidirler.

GENEL MÜDÜRLER ve YARDIMCILARI

Madde 10 — Teşekküllerin genel müdürleri ve sayısı özel kanunlar-

la belli edilen genel müdür yardımcıları ilgili Bakanın inhası üzerine Bakanlar Kurulunca atanırlar. Bunlar tayinlerindeki usule göre değiştirilebilirler.

Genel Müdür Yönetim Kurulunun başkanlığını yapar. İdare ve kaza mercilerinde ve üçüncü şahıslara karşı Teşekkül temsil eder. Temsil yetkisini gerektiğinde genel hükümlere göre devredebilir.

Genel Müdür ve Genel Müdür Yardımcısı olabilmek için :

- a) İktisadi veya mesleki alanda yüksek öğrenim yapmış olmak,
- b) Genel Müdürlük ve yardımcılık görevlerini yerine getirebilecek ehliyet, bilgi ve tecrübe sahibi olmak,
- c) Memurun Kanununun 4 üncü maddesinin (B), (C), (H), (V) fıkralarındaki niteliklere sahip bulunmak gereklidir.

B) MÜESSESELER

Müesseselerin kuruluşu

Madde 11 — Sermayesinin tamamı Devlete ait teşekküller, işletmelerini kendilerine bağlı, tüzel kişiliği haiz müesseseler olarak teşkilâtlandırmaya mecburdurlar. Ancak Bakanlar Kurulu gerekli hallerde bir işletmeyi bu mecburiyet dışına çıkarabilir.

Müesseseler, çalışma konuları, nitelikleri ve kuruluş yerleri bakımından bağımsız olarak yönetilmesi faydalı bulunan bir veya daha fazla işletmeyi ihtiva ederler.

Müesseseler bağlı oldukları teşekkülün yönetim kurulu kararıyle kurulur. Buna ait kararda mümessilleri ;

- a) Ticaret unvanı ve idare merkezi,
- b) Sorumluluklarının sermaye ile sınırlı olduğu,
- c) Çalışma konuları,
- d) Nominal ve ödenmiş sermayeleri tutarı,
- e) Ödenmiş sermayenin ne kadarının aynı olduğu belirtilir.

Bu kararların ticaret sicilinde kayıt ve ilânı ile tüzel kişilik doğar.

Müesseselerin statüleri aynı usule göre değiştirilebilir. Ancak, sermaye azaltılması hususundaki kararlar ticaret sicilinde kayıt ve ilândan bir sene sonra uygulanır.

Müesseselerin borçları için ancak bunların acze düşmeleri halinde ve yalnız ödenmemiş sermayeleri kadar teşekküller aleyhine kovuştur-
ma yapılabilir. Teşekküllerin müesseselere kefil olmaları gibi bir akit-
le bağlanmalarından doğan borçlar genel hükümlere tâbidir.

Müesseseler, kanunla limited veya anonim şirket haline getirilebi-
lir veya bu şekildeki şirketlere devredilebilir.

İşletmelerin müessese haline getirilmesine ait işlemler bütün ver-
gi, resim ve harçlardan muaftır.

MÜESSESELERİN YÖNETİMİ

Madde 12 — Müesseseler, Teşekkül Yönetim Kurulunca atanacak
bir müdür ve yönetim komitesi tarafından idare edilir.

Müdür yönetim komitesinin başkanı olup müesseseyi temsil eder.

Yönetim komitesi, Müessesenin en yüksek seviyedeki idarecileri
arasından seçilen üç görevli ile kuruluş maksat ve gayesine göre geniş
ölçüde işçi çalıştırdığı Bakanlar Kurulunca belli edilen müesseselerde
bir işçi üyeden kuruludur. İşçi üyenin seçim şekli tüzükle gösterilir.

Yönetim komitesi kararları ,karar gününü kovalıyan günden itiba-
ren on gün içinde Teşekküle gönderilir.

C) PROGRAMLAR, BÜTÇELER - HESAPLAR KISA VE UZUN VADELİ PROGRAMLAR

Madde 13 — a) Teşekküller kalkınma plânını ve yıllık programlara
uygun olarak uzun vâdeli ve yıllık yatırım ve finansman programları ile
her yıl için işletme bütçesi hazırlarlar.

Yatırım ve finansman programlarının ne şekilde hazırlanacağı Ma-
liye Bakanlığı tarafından Devlet Plânlama Teşkilâtının, Teşekküllerin
ve Yüksek Denetleme Kurulunun mütalâaları da alınarak tesbit olunur.

İşletme bütçeleri her hesap dönemi için yıllık programdaki hedef-
ler esas alınarak hazırlanır. Gerekli hallerde ilgili Bakanlık daha uzun
devreler için işletme bütçesi hazırlanmasını isteyebilir.

b) Teşekküllerin yıllık yatırım ve finansman programları bu hu-
sustaki Bakanlar Kurulu kararının Bakanlıklarca kendilerine tebliği ile
kesinleşir. Devlet Yatırım Bankası Kanunundaki hükümler saklıdır.

Teşekküllere ve müesseselerine ait işletme bütçeleri Teşekkül Yönetim Kurulunun kararı ile kesinleşir.

YATIRIM PROJELERİNİN HAZIRLANMASI ve İNCELENMESİ

Madde 14 — Teşekküller kalkınma plânına göre kendileri tarafından yapılması gereken yatırımlara ait mali, ekonomik ve teknik etüdləri zamanında yaparak projelerini hazırlamakla yükümlüdürler.

Bir yıla ait olarak hazırlanan projeler bir önceki yılın Eylül ayı sonuna kadar ilgili Bakanlıklara gönderilir. Bakanlıklar, kendilerine gelen projeler üzerinde gerekli incelemeleri yaptıktan sonra bunları yıllık yatırım ve finansman programına dahil edilmek üzere aynı yılın Ekim ayı sonuna kadar Maliye Bakanlığına intikal ettirirler.

YILLIK YATIRIM ve FİNANSMAN PROGRAMLARI

Madde 15 — Teşekküllere ait yıllık genel yatırım ve finansman programı, Maliye Bakanlığı tarafından, Devlet Plânlama Teşkilâtının da mütalâaları alınmak suretiyle hazırlanır. Buna ait incelemelerde finansman imkânları ve teşekküllerin yatırım kapasiteleri gözönünde tutulur. Hazırlanan genel yatırım ve finansman programı Bakanlar Kurulunca en geç ait olduğu yıldan önce gelen yılın Kasım ayı sonuna kadar incelenerek karara bağlanır.

Uzun vâdeli yatırım ve finansman programları ilgili Bakanlığın incelemesinden geçtikten sonra Maliye Bakanlığına ve Devlet Plânlama Teşkilâtına gönderilir ve incelemelerde nazara alınır.

Yıllık yatırım ve finansman programı üzerinde zaruri görülecek değişikliklerle rde programın hazırlanmasındaki usullere göre incelenir ve karara bağlanır.

KÜÇÜK TAMAMLAMA YATIRIMLARI ve İDAME ve YENİLEMELER

Madde 16 — Teşekküllerin öz kaynaklarından finanse edilmek kaydıyla proje maliyeti 5 milyon lirayı aşmıyan ve yapılmamaları halinde teşekküllerin verimli olarak çalışmalarını aksatacak mahiyette olan tamamlama yatırımları yönetim kurulunun teklifi, ilgili bakanlığın uygun görmesiyle; yapılmaları halinde teşekküllerin verimli olarak çalışmalarını aksatacak mahiyetteki ve yenileme yatırımları ise yönetim kurulunun kararı ile yapılır.

PROGRAM ve BÜTÇELERİN İLGİLİ YERLERE GÖNDERİLMESİ

Madde 17 — Kesinleşen genel yatırım ve finansman programlarının birer örneği Başbakanlıkça Devlet Plânlama Teşkilâtına ve Yüksek Denetleme Kuruluna, işletme bütçeleri ise teşekküllerce ilgili Bakanlığa ve Yüksek Denetleme Kuruluna gönderilir.

İŞLETME KOORDİNASYONU

Madde 18 — Teşekküllere bağlı müesseselerin ve teşekküllerin bir- birleriyle ilgili faaliyetlerinde ahenkli çalışmaları esastır.

Bir teşekkülün müesseseleri arasındaki çalışma koordinasyonu teşekkülce, bir bakanlıkla ilgili teşekküller arasındaki koordinasyon ilgili Bakanlık tarafından sağlanır.

Ayrı bakanlıklarla ilgili teşekküller arasında koordinasyonu sağlamak üzere Başbakan Yardımcılarından birinin başkanlığında, Maliye Bakanı ve ilgili Bakanlar ve ilgili teşekkül genel müdürlerinin iştirakiyle toplantılar tertiplenir. Bu toplantılar gerekli hallerde ilgililer ve her halde altı ayda bir, bütün teşekküllerin iştirakiyle yapılır. Bu toplantılarla ilgili sekreterlik işleri Sanayi Bakanlığınca yürütülür.

BİLANÇOLAR ve NETİCE HESAPLARI ve FAALİYET RAPORLARI

Madde 19 — Bilânçolar ve netice hesapları ilgili Bakanlık tarafından Maliye ve Ticaret Bakanlıkları ile Yüksek Denetleme Kurulunun mütalâaları alınmak suretiyle hazırlanan tip örneklerle uygun olarak ait oldukları yılı kovalıyan dördüncü ayın sonuna kadar hazırlanır ve faaliyet raporlarıyla birlikte Yüksek Denetleme Kuruluna gönderilir.

Teşekkül ve müesseselerce, kanunların gerektirdiği her türlü ihtiyat, karşılık ve provizyonların ayrılması mecburidir. İhtiyat ve provizyon ve karşılıkların nispetlerin ve hesap usullerinin teşekküllerin özel kanunlarında belli edilmemesi halinde genel hükümler uygulanır.

Faaliyet raporları yönetim kurulunca yıllık ve uzun vâdeli çalışma programlarına uygun olarak düzenlenir. Bu raporlarda, dönem çalışma sonuçları, program ve bütçelerle bunların mukayesesi, bütçe ve programlarda bulunduğu halde gerçekleştirilemeyen işler gerekçeleriyle gösterilir ve bunlara ait malî analizler yapılır.

D) DENETLEME

Madde 20 — Teşekküller ve müesseseler Yüksek Denetleme Kuru-

lunun özel kanununca gösterilen esaslar dahilinde, bu kurulun, mali, idari ve teknik denetimine tâbidir.

DENETLEME SONUÇLARININ SUNULMASI

Madde 21 — Yüksek Denetleme Kurulu, teşekküllerin bir yıla ait hesap ve muameleleri üzerindeki incelemelerini en geç ertesi yılın Eylül ayı sonuna kadar tamamlayarak bunlar hakkında düzenlenen raporları kendi kanununda gösterilen mercilere verir.

E) MUHASEBE SİSTEMLERİ, FAALİYET SINIRI, FİYAT VE TARİFELER, PERSONEL

Muhasebe sistemleri

Madde 22 — Teşekküllerin ve bunlara bağlı müesseselerin hesapları, maliyetleri, gerçek mali durumu ve işletme faaliyeti sonuçlarını açık muntazam aralıklarla verecek şekilde tutulur.

FAALİYET SINIRI ve GAYE

FAALİYET SINIRI ve GAYE

Madde 23 — Teşekküller kuruluş gayeleri dışında faaliyette bulunamazlar.

İşletme ve idarede prensip kârlılık ve verimlilik tir. Her teşekkül kendisine verilen sermayeyi ve sağlanan diğer kaynakları bu esasa göre kullanmaya ve değerlendirmeye mecburdur.

Teşekküllerin her türlü personeli bu prensibe uygun olarak gereken gayret ve basireti göstermekle yükümlüdür.

FİYAT ve TARİFELER

Madde 24 — Teşekküller mal ve hizmet fiyatlarını tesbitte serbesttirler.

Bu mal ve hizmetlerden temel mal ve hizmet mahiyetinde olanların fiyatları gerektiğinde Bakanlar Kurulunca tesbit edilebilir. Tesbit olunan fiyatlar maliyetin altında bulunduğu takdirde zarar, en geç ait olduğu yılı kovalıyan yılın genel bütçesine konulacak ödenekle kapatılır.

Zararın miktarı ilgili Bakanlık ve Maliye Bakanlığınca müştereken tesbit olunur.

Teşekküllere, Kalkınma Planı ve yıllık programa aykırı olmamak kaydı ile Bakanlar Kurulunca verilecek görevlerden doğacak zararlar 2 nci fıkradaki esaslar dahilinde bütçeden karşılanır. Bu görevler teşekküllerin çalışma alanları dışında olamaz.

ATAMA ve İŞE ALMA

Madde 25 — Teşekküllerin personeli yönetim kurulları tarafından atanır. Yönetim kurullarının bu yetkilerini alt kademelere kısmen vermeleri mümkündür.

Yönetim kurulu üyesi olan teşekkül personelinin atanması ilgili Bakanın inhası ile Bakanlar Kurulunca yapılır.

Her teşekkül için, kadro sınıflandırılması, idarî ve teknik personelde aranacak nitelikler, işe alma, nakil, terfi, işe son verme ve disiplin cezaları gibi konuları düzenlemek üzere bir yönetmelik hazırlanır. Yönetmelik ilgili Bakanlığın tasvibi ile yürürlüğe girer.

DEVLET İŞTİRAKLERİNİN YÖNETİMİ

Madde 26 — Devlet hissesinin % 15 ten fazla olduğu ortakların yönetim kurullarında Maliye Bakanlığını temsilen bir üye bulundurulabilir. Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte mevcut ortaklıkların kanun ve ana sözleşmelerindeki hükümler saklıdır.

Maliye Bakanlığı Türk Ticaret Kanunu gereğince ortakların haiz oldukları bütün haklara sahiptir; bunlar temsilcinin varlığı ileri sürülerek kayıtlanamaz.

Bakanlığın temsilcileri, bulundukları ortaklıkların faaliyetleri ve mali durumları hakkında, belirtilecek esaslara göre, Maliye Bakanlığına ve Devlet Yatırım Bankasına bilgi vermekle yükümlüdürler.

Maliye Bakanlığı temsilcileri bu Bakanlık veya ilgili Bakanlık mensupları arasından veya dışardan atanırlar.

Devletin iştiraki bulunan ortaklıkların en son yıla ait bilânço ve netice hesapları cetvelleri, genel bütçe gerekçesine eklenerek Büyük Millet Meclisine sunulur.

TEŞEKKÜL İŞTİRAKLERİNİN YÖNETİMİ

Madde 27 — Teşekkül hissesinin % 15 den fazla olduğu ortaklıkların yönetim kurullarında bir teşekkül temsilcisi bulundurulabilir.

Teşekkül, Türk Ticaret Kanunu gereğince ortakların haiz oldukları bütün haklara sahiptir, bunlar temsilcinin varlığı ileri sürülerek kayıtlanamaz.

Teşekkül temsilcileri ,bulundukları ortaklığın faaliyetleri ve mali durumları hakkında, belirtilecek esaslara göre, Devlet Yatırım Bankasına ve teşekküle bilgi vermekle mükelleftirler.

Her teşekküle ait iştiraklerin bulunduğu ortaklıkların bilanço ve netice hesapları cetvelleri dördüncü ayın sonuna kadar hazırlanıp teşekküllerin yıllık bilanço ve netice hesapları cetvellerine bağlanır.

BÖLÜM : IV

Çeşitli hükümler

Teşekkül ve müessese mallarının ceza yönünden Devlet malı sayılmaları

Madde 28 — Teşekküllerin ve müesseselerin malları ve her çeşit mevcutları aleyhine işlenen suçlar Devlet malı aleyhine işlenmiş sayılır ve bunlar için Türk Ceza Kanununun bu fiillere mürettep cezaları uygulanır.

SÖZLEŞME İLE ÇALIŞTIRMA ve TAZMİNAT

Madde 29 — Teşekkül Genel Müdürleri, Genel Müdür yardımcıları, yönetim kurulu üyeleri ve müessese müdürleri sözleşme ile çalıştırılabilir.

Teşekkül ve müesseselerin kârlılık ve verimliliğine müessir görevlerin sorumluluğunu taşıyan kadrolar olduğu, teşekkülün talebi, ilgili Bakanlığın teklifi üzerine Yüksek Denetleme Kurulu, Başbakanlık Personel Dairesi ve Maliye Bakanlığının müspet mütalâalarının alınmış olması şartı ile Bakanlıklar Kurulunca belli edilenlerde çalıştırılanlar için de birinci fıkra hükmü uygulanabilir.

Sözleşme ile verilecek ücretler Bakanlar Kurulunca tesbit edilen miktarları aşamaz.

Bu şekilde çalıştırılanlardan memurluktan gelenlerin mukaveleli hizmet süresi terfilerine sayılır ve ödenmesi gereken katılma paylarının tamamını ödemeleri kaydıyla emeklilik vesair hakları devam eder.

Özel sermaye tarafından seçilen yönetim kurulu üyesine toplantı başına verilecek huzur hakkı miktarı yönetim kurulunca belli edilir. Bu konudaki karara bahis konusu üye katılamaz.

Birinci fıkrada sayılan kimselerden mukavele ile çalıştırılmayanlara 7244 sayılı kanun hükümlerine tâbi olmaksızın Bakanlar Kurulunca tesbit edilecek miktarda tazminat verilir.

İKRAMİYELER

Madde 30 — Teşekküllerin yönetim kurulu başkan ve üyeleri dahil olmak üzere her çeşit personeline (İşçiler dahil), geniş ölçüde işçi çalıştıran teşekküllerden Bakanlar Kurulunca belli edilenlerde kârın % 10 unu, bunlar dışında kalanlar da kârın % 5 ini geçmemek ve bir aylık ücret tutarını aşmamak üzere yönetim kurulunun teklifi ve ilgili Bakanın onayı ile ikramiye verilebilir.

Kârlarından, yukarıki fıkra gereğince, ikramiye olarak ayrılacak meblâğlar bir aylık maaş veya ücret tutarında ikramiye verilmesine yetmiyen teşekküllerle fiyatları Bakanlar Kurulunca belli edilen mal ve hizmetlerin üretimi veya satışı ile uğraşan teşekküllerin her çeşit personeline ne suretle ikramiye verileceği hususu tüzükte gösterilir. Bu teşekküllerin her çeşit personeline verilecek ikramiye bir aylık maaş veya ücret tutarını aşamaz.

Görevlerinde olağanüstü gayret göstermek suretiyle kârlılık veya verimliliği artıranlara veya işletme faaliyetlerine yararlı buluş getirenlere yönetim kurulunun teklifi ve ilgili bakanlığın onayı ile üç aylık ücret tutarına kadar ikramiye verilebilir. Bu sınırın üstünde ikramiyeye lââyık görülenler Bakanlar Kurulu kararı ile altı aylık ücret tutarını aşmamak üzere, 7244 sayılı Kanuna tabi olmaksızın ikramiye ve takdirnamenin verilmesine ait esaslar tüzükte belirtilir.

VEKÂLET ÜCRETLERİNİN DAĞITIMI

Madde 31 — Bu kanun hükümlerine tâbi teşekkül ve müesseselerin hukuk işleri müdürlüğünde ve hukuk müşavirliklerinde çalışan müdür, müdür yardımcısı, hukuk müşaviri ve yardımcıları ilc müşavir avukat, avukat, raportör avukatlara ve dâva ve takip işlerinde çalışan ücretli personele; mahkeme ve icralarca teşekkül veya müessese lehine hükmedilip borçlusundan teşekkül veya müessese tarafından tahsil olunan vekâlet ücretlerinden teşekkül veya müessese tarafından kalan kısmı, 1389 sayılı kanun hükümleri uyarınca ve 7244 sayılı kanunda tayin edilen hadler dahilinde tevzi ve tediye olunur.

BAŞKA İŞ VE HİZMET YASAĞI

Madde 32 — Teşekküllerin yönetim kurulu başkan ve üyeleriyle mü-

esseselerin yönetim komitesi başkan ve üyeleri ve kadroya dahil her çeşit idari ve teknik personeli başka hiçbir işle meşgul olamazlar, ücretsiz de olsa sürekli veya geçici hiç bir hizmet kabul edemezler.

Özel sermaye temsilcisi hariç, yönetim kurulu başkan ve üyeleri yukarıdaki yasaklardan başka, çalıştıkları teşekküllerin faaliyet konusuna giren mal ve hizmetlerin istihsal ve ticareti işlerini şahısları adına veya ortak olarak yapamazlar. Bunların eşleri ile reşit olmayan fûruları da aynı yasaklara tabidir.

Üniversite ve yüksek okullarda profesörlük ve öğretmenlik, orta dereceli okullarda ve bu okullara bağlı birlik ve kurumlar tarafından açılacak kurslarda öğretmenlik, esas görevlerine halel gelmemesi ve yönetim kurulu ve yönetim komitesince uygun görülmesi şartıyla, bu maddede yazılı yasak hükmünün dışındadır.

Bu kanuna tâbi teşekküllerle bunlara bağlı müesseselerin, yönetim kurulu ve yönetim komitesi üyeleri, genel müdürler ve müessese müdürleri dışında kalan her türlü memurları iştirakin bulunduğu şhirde teşekkülün kifayetli memuru bulunmazsa bir başka yerdeki kifayetli personeli yönetim kurullarının muvafakatiyle, bu teşekküllerin iştiraklerinden yalnız birinin idare meclisinde, murakıplığında veya tasfiye memurluğunda bulunabilirler. Bunlara bu görevleri için iştirakçe verilecek ücret miktarı, yürürlükteki kanunların belirttiği sınırı aşıyorsa fazlası ana teşekküle irat kaydedilir.

İşçi Sigortaları Kurumu yönetim kurulunda veya teşekkülün faaliyetiyle ilgili sosyal, mesleki ve benzeri kuruluşlarla teşekkül mensuplarının sosyal ve yardım gayesi ile kurdukları dernek, sandık ve benzeri kuruluşların, yönetim ve denetim organlarında alınacak görevler bu maddede yazılı hizmet yasağı kapsamına girmez.

Bu madde hükümlerine aykırı hareket edenlerin işlerine son verilir. Ve aykırı hareketin devamı süresince teşekkülce ödenen her türlü özlük hakları iki kat olarak geri alınır.

SIRLARI MUHAFAZA MECBURİYETİ ve MEMURLARIN SUÇLARI

Madde 33 — Teşekküllerle müesseselerin paralarına ve para hükmündeki evrak ve senetlerine ve diğer mevcutlarına karşı ve bilânço, tutanak rapor ve benzeri her türlü belge ve defterleri üzerinde suç işliyen yönetim kurulu ve yönetim komitesi başkan ve üyeleriyle diğer her çeşit personeli, Devlet memurları hakkında uygulanan cezayı görürler.

Bunlar görevlerini yaptıkları sırada öğrendikleri sırlardan açıklanmasında zarar bulunanları makul bir sebebe dayanmaksızın açıklarsa bir aydan bir yıla kadar hapis ve bin liradan beş bin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar. Haklarında bu kanuna tâbi teşekkül ve müesseselerde ve Devlet hizmetinde çalışmaktan mahrumiyet cezası verilebilir.

İSTİSNALAR ve SAKLI HÜKÜMLER

Madde 34 — 1. Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası bu kanun hükümlerine tabi değildir.

2. a) Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunundan faydalanan gerçek ve tüzel kişilerle kurulmuş olan ortaklıklara ait kanun ve ana sözleşmeler ile,

b) Petrol Kanunundan faydalanan tüzel kişiliği haiz ortaklıklara ait kanun ve ana sözleşmeler hükümleri saklıdır.

TÜZÜK

Madde 35 — Bu kanunun uygulanmasını düzenlemek üzere yürürlüğe girişinden itibaren altı ay içinde Maliye Bakanlığınca ilgili Bakanlıklar ve Yüksek Denetleme Kurulunun mütalâası alınarak bir tüzük hazırlanır ve yürürlüğe konulur.

KALDIRILAN HÜKÜMLER

Madde 36 — 3460 sayılı kanunla ek ve değişikliklerin ve teşekküllerin özel kanunlarındaki bu kanuna aykırı bütün hükümleri, 3659 sayılı kanunun 4621 sayılı kanunla değiştirilen 13 üncü maddesinin C, E ve G bentleri kaldırılmıştır.

İKTİSADİ DEVLET TEŞEKKÜLLERİNİ YENİDEN DÜZENLEME KOMİSYONU

Geçici Madde 1 — Bu kanun hükümlerine intibakı sağlamak için, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde Maliye Bakanlığına bağlı olarak «İktisadi Devlet Teşekküllerini Yeniden Düzenleme Komisyonu» kurulur.

Bu komisyon Maliye, Sanayi ve Ticaret Bakanlıklarıyla Devlet Plânlama Teşkilâtını ve Yüksek Denetleme Kurulunu ve Devlet Personel Dairesini temsil eden 6 üyeden kurulur. Teşekküllere ait hususlarda ilgili bakanlık temsilcisi komisyona üye olarak katılır. Komisyona

Maliye Bakanlığı temsilcisi başkanlık eder. Bu komisyonda dairelerini temsil eden memurların daireleri ile bağı devam eder. Özlük hakları dairelerince ödenir.

Komisyon geçici olup kuruluşundan itibaren en fazla iki yıl içinde çalışmalarını bitirerek dağılır.

Komisyon, İktisadi Devlet Teşekkülleri hakkında her türlü incelemeyi yapabileceği gibi bu teşekküllerin memur ve müstahdemlerini özlük hakları teşekküllerince karşılanmak üzere geçici olarak çalıştırabilir. Veya dışardan mütehassis veya yardımcı personel kullanabilir.

Komisyon üyelerine, uzmanlara ve diğer personele verilecek ücret ve diğer özlük hakları Bakanlar Kurulunca tayin olunur. Bu ödemeler 7244 sayılı kanuna tâbi değildir. Komisyonun çalışma şekli Maliye Bakanlığınca kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren bir ay içinde bir yönetmelikle belli edilir. Komisyonca hazırlanacak rapor, teklif ve tavsiyeler Maliye Bakanlığına verilir.

KOMİSYONUN GÖREVLERİ ŞUNLARDIR

a) Teşekkülleri Kuruluş Kanununa intibak ettirmek için yapılacak çalışmaları koordine etmek,

b) Mevcut teşekkül, kurum, müessese ve ortaklıkları ayrı ayrı inceleyerek bunlara verilmesi gereken hukuki bünye hakkında teklifte bulunmak,

c) Teşekküllerin faaliyet sahalarını tesbit, mevcut müessese ve işletmelerin diğer teşekküllere devri veya bir teşekkülde toplanması hususunu incelemek ve bu konularda teklifte bulunmak,

d) Teşekküllerin mali bünyelerini incelemek ve bu konuda alınması gereken tedbirleri tesbit etmek,

e) Devlet ve teşekkül iştiraklerini incelemek, bunların tasfiyesi veya devri hususunda teklifte bulunmak,

f) Teşekküllerin aktif ve pasif kıymetlerinin yeniden değerlendirilmesine ait esasları tesbit etmek,

g) Muhasebe usullerinin ıslahı ve yeknesaklaştırılması için esaslar tesbit etmek,

h) Teşekküllerin bünyesinde yapılması gerekli teknik ve idarî ıslahata ait incelemeleri yaptırmak ve bu inceleme sonuçlarını toplayarak alınması gereken tedbirler hakkında tavsiyelerde bulunmak,

i) Bu hususlarla ilgili olmak üzere lüzum görülecek diğer işleri yapmak,

j) Geçici 4 üncü madde uyarınca Bakanlıklardan gelen teşekküllerin kuruluş kanunlarını inceliyerek bunları koordine etmek ve 3 ay içinde Bakanlıklara iade etmek.

YENİDEN DEĞERLENDİRME

Geçici Madde 2 — İktisadi Devlet Teşekküllerinin bütün aktif ve pasifleri geçici 1 inci madde gereğince kurulan komisyon tarafından bel-
li edilecek esaslara göre yeniden değerlendirilir.

Sabit kıymetlerle ilgili aktif ve pasif unsurların yeniden değeren-
dirilmesinde ve bunlara ait amortismanların ayrılmasında Vergi Usul
Kanunu hükümleri uygulanır.

DEVLET ve TEŞEKKÜL İŞTİRAKLERİNİN TASFİYESİ

Geçici Madde 3 — Teşekkül iştiraklerinden teşekküllerin faaliyet
konuları dışında olanların tasfiyesi bu kanunun yayımı tarihinden iti-
baren başlayarak 3 yıl içinde bitirilir. Bu kanunun yürürlüğe girdiği ta-
rihte mevcut Devlet iştiraklerinden devir ve tasfiyesine Bakanlar Ku-
rulunca lüzum görülenler için Bakanlar Kurulunca üç yıl içinde devir
ve tasfiyesi yetkisi verilmiştir. Bunlardan bu süre içinde devir ve tasfiye
işlemine başlanılmamış olanların devir ve tasfiyeleri bu kanunun 5 inci
maddesi hükümlerine tabidir.

TEŞEKKÜLLERİN ÖZEL KANUNLARI

Geçici Madde 4 — Bu kanunun şümulüne giren teşekküllerin ilgili
oldukları bakanlıklar, kendileriyle ilgili teşekküllerin kuruluş kanunla-
rını, en geç, bu kanunun yürürlüğe girdiği günden başlayarak altı aylık
sürenin sonuna kadar hazırlıyarak geçici 1 inci madde ile kurulan ko-
misyona vermek zorundadırlar.

Komisyonca incelenerek bakanlıklara iade edilen tasarılar, müta-
lâalarıyla birlikte bunların kendilerine verilmesinden itibaren 15 gün
içinde Bakanlar Kuruluna sunulur.

Bakanlar Kurulu, bunları üç ay içinde Türkiye Büyük Millet Mecli-
sine sevk eder.

GEÇİCİ DÖNEMDE ORGANLAR

Geçici Madde 5 — Bu kanuna uygun olarak hazırlanacak kuruluş kanunları yürürlüğe girinceye kadar teşekküllerin yönetim organları bu kanuna göre kurulur. Teşekkül bünyesinden yönetim kuruluna katılacak üyeler ilgili bakanın teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca belli edilir.

Sanayi, tarım ve ulaştırma alanında çalışan teşekküllerden hangilerinin kurullarında işçi üyenin bulunacağı Bakanlar Kurulunca belli edilir.

Yönetim organlarının bu şekilde kurulması bu kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren iki ay içinde yapılır.

3460 ve 23 sayılı kanunlara tâbi olup da bu kanunun şümulüne girmiyen kamu iktisadî teşebbüsleri ve kurumlar, kuruluş ve işleyişlerini düzenleyecek kanunlar yürürlüğe girinceye kadar 23 sayılı kanuna göre kurulan organlar tarafından yönetilir ve özel kanunlarında çalışmaları hakkında hüküm bulunmayan hususlar, bu kanun hükümleri dahilinde düzenlenir.

Bu teşebbüs ve kurumlarda istihdam edilenler de bu kanunla tanıyan haklardan yararlanırlar.

Bu teşebbüs ve kurumların genel müdür ve yardımcılığıyla yönetim organları üyeleri ve müessese müdürleri hakkında 29 uncu madde hükmü uygulanır.

GEÇİCİ DÖNEMDE DENETLEME

Geçici Madde 6 — Kamu iktisadi teşebbüslerinin denetlenmesi ile ilgili Yüksek Denetleme Kurulu hakkındaki Kanun yürürlüğe girinceye kadar 3460 ve 23 sayılı kanunların Yüksek Denetleme Kurulu ile ilgili hükümleri uygulanır. 21 inci madde hükümleri saklıdır.

21 İNCİ MADDE HÜKÜMLERİ SAKLIDIR.

Geçici Madde 7 — İktisadi Devlet Teşekküllerine ait personel rejimi yeniden düzenleninceye kadar, bu kanunun 30 uncu maddesinin birinci ve ikinci fıkralarına göre verilecek ikramiye yerine, 7244 sayılı kanunun esasları dahilinde 3659 sayılı kanunun 4621 sayılı kanunla değiştirilmiş bulunan 13 üncü maddesinin (C), (E) ve (G) fıkralarında verilmesi hükme bağlanmış bulunan ikramiye, prim ve temettü verilir.

3659 sayılı Kanuna tabi olup da bu kanunun şümulüne girmiyen teşebbüs ve kurumların personeline, yeniden düzenlenecek personel re-

jimleri yürürlüğe girinceye kadar, 7244 sayılı Kanunun esasları dahilinde 3659 sayılı Kanunun 4621 sayılı Kanunla değiştirilen 13 üncü maddesinin (C), (E), ve (G) fıkralarında gösterilen ikramiye, prim ve temettü ödenmesine devam olunur.

BAKANLIKLARDA ÇALIŞAN TEŞEKKÜL ELEMANLARI

Geçici Madde 8 — İlgili bakanlıklar teşkilâtında kendilerine bir hizmet verilmiş ve verilecek olan teşekküller mensuplarına Yönetim Kurulu başkan ve üyeleri hariç, münhasıran bu hizmetlerin ifasının temini için 32 nci maddenin 1 inci fıkrası hükmü; ilgili bakanlıkların Teşkilât Kanunu çıkıncaya kadar ve herhalde bu kanunun mer'iyet tarihinden itibaren üç yılı geçmemek şartı ile Bakanlar Kurulu kararı ile uygulanmıyabilir.

Ancak, bankacılık meslekinde yetişerek yeterlikleri görülmüş olanların Genel Müdür yardımcılığındaki müktesep hakları saklıdır.

Geçici Madde 9 — 23 sayılı Kanun hükümlerine göre seçim yolu ile Müdürler Kuruluna girmiş olanlar eski kadrolarına veya muadili bir göreve atanırlar.

YÜRÜRLÜK HÜKMÜ

Madde 37 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

YÜRÜTME HÜKMÜ

Madde 38 — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

İktisadi Devlet Teşekkülleriyle Müesseseleri ve İştirakleri hakkında Tüzük

Yayın tarihi : 9/8/1966

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel hükümler

I. TÜZÜĞÜN KAPSAMI :

Madde 1 — 12/3/1964 tarihli ve 440 sayılı Kanunun 7, 8, 12, 30 ve 35 inci maddeleri gereğince, teşekküllerin yönetim kurulları ve genel müdürlerinin görev, yetki ve sorumlulukları ile teşekkül ve müesseselerin yönetim kurulları ve yönetim komitelerine katılacak işçi üyelerinin seçim şekli, teşekküllerin her çeşit personeline ne suretle ikramiye verileceği, görevlerinde olağanüstü gayret gösterenlere veya yararlı buluş getirenlere ikramiye ve takdirname verilmesine ait esaslar ve bu kanunun uygulanması ile ilgili diğer hususlar, bu Tüzük hükümlerine tabidir.

II. TARİFLER :

A — İktisadi Devlet Teşekkülleri :

Madde 2 — İktisadi Devlet Teşekkülleri, sermayelerinin yarısından fazlası ;

- a) Tek başına Devlete (Genel ve katma bütçeli idarelere),
 - b) Bir veya birden fazla İktisadi Devlet Teşekkülüne,
 - c) İktisadi Devlet Teşekkülleriyle birlikte Devlete,
- ait olan ve iktisadi alanda ticari esaslara göre faaliyet göstermek

üzere kurulan ve kuruluş kanunlarında 440 sayılı Kanuna tâbi olacakları belirtilen teşebbüslerdir.

Bu Tüzükte geçen «Teşekkül» deyimi, İktisadi Devlet Teşekküllerini ifade eder.

B — Müesseseler :

Madde 3 — Müesseseler, sermayesinin tamamı Devlete ait İktisadi Devlet Teşekkülleri tarafından kendilerine bağlı olarak kurulan, tüzel kişiliği haiz işletme veya işletmeler grubudur.

C — İşletmeler :

Madde 4 — İşletmeler, teşekküllerin ve müesseselerinin mal ve hizmet üretim birimleridir.

D — Devlet ve teşekkül iştirakleri :

Madde 5 — Devlet ve teşekkül iştirakleri; sermayelerinin en çok yarısı Devlete veya İktisadi Devlet Teşekküllerine veya Devletle birlikte İktisadi Devlet Teşekküllerine ait bulunan ve özel hukuk hükümlerine göre kurulan ortaklıklardaki Devlet veya teşekkül paylarıdır.

III. TEŞEKKÜLLERİN ORTAK NİTELİKLERİ :

Madde 6 — İktisadi Devlet Teşekkülleri;

- 1) Özel kanunla kurulan,
- 2) Kuruluş kanunlarında 440 sayılı Kanunu tâbi olacakları belirtilen,
- 3) Tüzel kişiliğe sahip ve faaliyetlerinde özerk olan,
- 4) 440 sayılı Kanunla kuruluş kanunlarının saklı tuttuğu hususlar dışında özel hukuk hükümlerine tabi bulunan,
- 5) Kendilerine bağlı müesseseler de dahil, genel muhasebe, Devlet alım-satım ve ihaleleriyle Devlet inşaatının tâbi bulunduğu mevzuat hükümlerine ve Sayıştay'ın denetimine tâbi olmayan ve 440 sayılı Kanunla 468 sayılı Kanun hükümlerine göre denetlenen,
- 6) Kuruluş kanunlarında ilgili olduğu bakanlıklar belli edilen,
- 7) Sorumlulukları sermayeleriyle sınırlı bulunan,
- 8) Sermayelerinin yarısından fazlası tek başına Devlete (Genel ve katma bütçeli idarelere) veya bir veya birden fazla İktisadi Devlet Teşekkülüne yahut İktisadi Devlet Teşekkülleriyle birlikte Devlete ait olan,

9) İktisadi alanda ticari esaslara göre faaliyet gösteren ,

10) Durumları 440 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin A fıkrasında belli edilen amaçları başarmağa devamlı olarak elverişli bulunan, kamu iktisadi teşebbüsleridir.

IV. TEŞEKKÜLLERİN FAALİYET SINIRLARI VE GAYESİ

Madde 7 — Teşekküller, kuruluş amaçları ve çalışma alanları dışında faaliyette bulunamazlar.

İşletme ve idarede prensip, kârlılık ve verimlilik. Her teşekkül kendisine verilen sermayeyi ve sağlanan diğer kaynakları bu esasa göre kullanmağa ve değerlendirmeğe mecburdur.

Teşekküllerin her çeşit personeli bu prensibe uygun olarak gereken gayret ve basireti göstermekle yükümlüdür.

V. FİYAT VE TARİFELER :

Madde 8 — a) Teşekküller mal ve hizmet fiyatlarını tesbitte serbesttirler.

b) Teşekküllerin mal ve hizmetlerinden - kömür, akaryakıt, enerji demir, suni gübre ve demiryolu nakliyatı gibi - temel mal ve hizmet mahiyetinde olanların fiyatları, gerektiğinde Bakanlar Kurulunca tesbit edilebilir. Tesbit edilen fiyatlar maliyetin altında bulunduğu takdirde, zarar, en geç ait olduğu yılı kovalıyan yılın genel bütçesine konulacak ödenekle kapatılır.

Zararın miktarı ilgili bakanlık ile Maliye Bakanlığınca müştereken tesbit olunur.

Hangi mal ve hizmetin temel mal veya hizmet mahiyetinde sayıldığını ve bu mal veya hizmet fiyatının tesbitini gerektiren sebepler Bakanlar Kurulu kararında belirtilir.

c) Kalkınma plânına ve kalkınma plânının yıllık programlarına aykırı bulunmamak, çalışma alanları dışında olmamak kaydıyla teşekküllere Bakanlar Kurulu kararıyla verilecek görevlerden doğan zararlar da (b) bendindeki esaslar dahilinde, genel bütçeden karşılanır. Zararın tesbitinde verilen göreve ait özel masraflar ve genel masraflardan iş hacmine göre ayrılacak hisse o işten doğan zarar olarak hesaplanır. Bu zararın miktarı, ilgili bakanlık ve Maliye Bakanlığınca müştereken tesbit olunur.

İKİNCİ BÖLÜM

Teşekküllerin yönetimi

I. YÖNETMEYE YETKİLİ ORGANLAR :

Madde 9 — Teşekkülleri yönetmeye yetkili organlar, yönetim kurulu ve genel müdürdür.

II. YÖNETİM KURULU :

A — Yönetim kurulunun görevi :

Madde 10 — Yönetim kurulu, teşekküllerin karar organı olup teşekkülün en yüksek seviyede yönetme ve karar alma yetki ve sorumluluğunu taşır.

B — Yönetim kurulunun kuruluşu :

Madde 11 — 1 - Yönetim kurulu;

- a) Genel müdür,
 - b) Teşekkül bünyesinden katılacak en çok iki üye,
 - c) İlgili Bakanlığın inhası üzerine Bakanlar Kurulunca atanacak bir üye,
 - d) Maliye Bakanının inhası üzerine Bakanlar Kurulunca atanacak bir üye,
 - e) Gerekli şartlar bulunduğu takdirde bir işçi üye,
 - f) Özel sermaye payı % 15 i aşan hallerde - bu hissenin temsili istenildiği takdirde - özel sermaye hissesini temsilen bir üye, olmak üzere en çok yedi üyeden kurulur.
- Yönetim kurulu başkanı genel müdürdür.

2 - T. C. Ziraat Bankası Yönetim Kuruluna tarım kredi kooperatiflerince seçilecek bir üye 440 sayılı Kanunun 8 inci maddesindeki şartlarla katılır.

3 - Teşekkül bünyesinden yönetim kuruluna katılacak üyeler, her teşekkülün kuruluş kanununda gösterilen görevlilerden olmak üzere sayıları, genel müdür dahil ,üçü geçemez.

4 - Sanayi, tarım ve ulaştırma alanlarında çalışan teşekküllerden geniş ölçüde işçi çalıştıranların yönetim kurullarına, teşekkülün özel kanununda belirtildiği takdirde, bir işçi üye katılır.

5 - Özel sermaye payı % 15 e veya daha altına düştüğü takdirde, özel sermayeyi temsil eden üyenin, üyelik hakkı düşer.

C — Yönetim kurulu üyelerinin atanması ve seçimi :

1) Atama :

Madde 12 — a) İlgili bakanlıkça bakanlıklar teşkilâtından veya dışardan yönetim kuruluna getirilecek üyeler, ilgili bakanlığın inhası ve Bakanlar Kurulu kararı ile,

b) Maliye Bakanlığınca bakanlıklar teşkilâtından veya dışardan yönetim kuruluna getirilecek üyeler, Maliye Bakanlığının inhası ve Bakanlar Kurulunun kararı ile,

c) Teşekkül bünyesinden yönetim kuruluna katılacak üyeler ilgili bakanlığın inhası ve Bakanlar Kurulu kararı ile, atanırlar.

2) İşçi üye seçimi :

a. Seçmeye yetkili organlar :

Madde 13 — Kuruluş kanunlarında, yönetim kurullarına işçi üye katılacağı belirtilen teşekküllerin yönetim kurulu işçi üyeleri, bu Tüzükte yazılı nitelikleri taşıyan adaylar arasından :

a) Teşekkülün faaliyette bulunduğu işkollarında en çok işçi çalışan işkolundaki işçilerin salt çoğunluğunu temsil eden federasyonun,

b) Böyle bir federasyon yoksa, aynı nitelikte olup, Türkiye çapında faaliyette bulunmayı hedef tutmak şartıyla işkolu esasına göre kurulmuş sendikanın,

c) Bu nitelikte sendika bulunmadığı takdirde, teşekkül ve müesseselerin işyerlerinde en çok işçi mensubu olan işçi teşekküllerini bünyesinde toplayan konfederasyonun, yönetim kurullarınca seçilir.

b. Aday tesbiti :

Madde 14 — Teşekkül yönetim kurulu işçi üyeliği için adaylar aşağıdaki esaslara göre tesbit edilir :

a) 13 üncü maddede belirtilen seçmeye yetkili işçi teşekkülü, teşekkül yönetim kurulu işçi üyeliği için seçim yapılacağını, teşekkül ve

müesseseleri ile bunların iş yerlerine ve o iş yerlerindeki işçileri temsil eden sendikalara bir genelge ile duyurur.

Bu genelge iadeli taahhütlü olarak PTT vasıtasıyla gönderilir veya imza karşılığında verilir.

b) Genelge alındığı tarihten itibaren en geç yedi iş günü içinde iş yerlerine asılır ve asıldığı tarih, üye seçmeye yetkili işçi teşekkülüne bildirilir.

c) Teşekkül ve müesseselerin işyerlerinde çalışan ve bu Tüzükte belirtilen niteliği taşıyan her işçi kendi adaylığını koyabileceği gibi, seçimi yapmaya yetkili işçi teşekkülü dışındaki, teşekkül ve müesseselerin işyerlerinde görevli işçileri temsil eden sendikalar da aynı nitelikteki işçilerden birer aday gösterebilirler.

d) Adaylıklarını koyanlar, dilekçeleriyle belgelerini, genelgenin işyerlerine asıldığı tarihten ve aday gösterecek işçi teşekkülleri, tesbit edecekleri aday adlarıyla belgelerini, genelgeyi aldıkları tarihten başlayarak on beş iş günü içinde, seçmeye yetkili işçi teşekkülüne gönderirler. Bu sürenin bitiminden sonra aday gösterilemez.

c. Seçim :

Madde 15 — Seçmeye yetkili işçi teşekküllerinin yönetim kurulları; adaylar arasından, teşekkül yönetim kuruluna katılacak işçi üyeyi en geç on beş iş günü içinde seçerler ve durumu tesbit eden tutanağın birer örneğini, en geç üç iş günü içinde, Çalışma Bakanlığına, ilgili bakanlığa, teşekküle ve ilgili diğer sendikalara gönderirler.

3) T. C. Ziraat Bankası Yönetim Kuruluna tarım kredi kooperatiflerince seçilecek üye :

Madde 16 — T. C. Ziraat Bankası Yönetim Kuruluna tarım kredi kooperatiflerince seçilecek üyenin seçim şekli, Bankanın görüşü alınmak kaydıyla ilgili bakanlıkça yapılacak bir yönetmelikle tesbit olunur.

4) Özel sermayeyi temsil eden üyenin seçimi :

Madde 17 — Özel sermaye payı % 15 den fazla olan İktisadi Devlet Teşekküllerinde pay sahibi tek gerçek kişi veya tek tüzel kişi bulunduğu takdirde, onun tarafından yazılı olarak teşekküle bildirilmek şartıyla kendisi veya temsilcisi üye olarak yönetim kuruluna katılır.

Özel sermaye pay sahibi birden fazla bulunduğu takdirde, yönetim

kuruluna özel sermayeyi temsilen katılacak üyenin seçimi için, teşekkülce, özel sermaye pay sahipleri arasında bir toplantı tertiplenir.

Teşekkül tarafından toplantı yer ve zamanı toplantı tarihinden on beş gün önce usulüne göre ilân olunur. Nama yazılı hisse senedi sahiplerine ayrıca taahhütlü mektupla da durum bildirilir.

Toplantı özel sermaye hissesinin yarıdan fazlasını temsil edenlerin huzuruyla yapılır.

Her hisse bir oy hakkı verir. Bir hisse senedinin birden çok sahibi bulunduğu takdirde bunlar, ancak bir temsilci ile oy haklarını kullanabilirler.

Toplantı, toplantıya katılanların kendi aralarından seçecekleri bir başkan ve iki üye ile teşekkül temsilcisinden kurulan başkanlık divanınca idare edilir.

Yukarıda belirtilen esaslara göre yapılan toplantıda hazır bulunanların çoğunluğunun oyunu kazanan, o teşekkülün yönetim kuruluna seçilmiş sayılır.

Seçimle ilgili tutanak, başkanlık divanınca düzenlenerek bir örneği teşekküle tevdi olunur.

D — Değiştirme :

Madde 18 — Yönetim kurulu üyeliği için gerekli niteliklerin yitilmesi halinde; atanma yolu ile yönetim kurulu üyeliğine getirilmiş olanlar inhaya yetkili bakanlığın teklifi ve Bakanlar Kurulu kararıyla, seçim yolu ile üyeliğe getirilmiş olanlar da seçimlerindeki usule göre, özel kanunları, esas mukaveleleri veya Ticaret Kanunu hükümleri ile belirli süre dolmadan da değiştirilirler.

E — Atama yolu ile yönetim kuruluna getirileceklerde aranacak nitelikler :

Madde 19 — Yönetim kurullarına Bakanlar Kurulu kararı ile atanacak üyelerin, genel müdür ve genel müdür yardımcılarında aranan niteliklere sahip olmaları şarttır.

F — Seçim yolu ile yönetim kuruluna katılacaklarda aranacak nitelikler :

Madde 20 — a) Teşekküllerin yönetim kuruluna işçi üye seçilebilmek için;

1 — Türk vatandaşı ve Türkçe okur yazar olmak,

2 — Reşit olmak,

3 — Kamu haklarından mahrum bulunmamak,

4 — Ağır hapis veya altı aydan fazla hapis veyahut affa uğramış olsa bile zimmet, ihtilâs, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflâs gibi yüz kızartıcı bir fiilden dolayı hapis cezasından hükümlü bulunmamak,

5 — Eylemli askerlik hizmetini yapmış veya yedek sınıfa geçirilmiş veya askerlik hizmetine elverişli bulunmadığı sabit olmak veya er-telenmiş bulunmak,

6 — Görevini devamlı yapmasına engel olabilecek vücut veya akıl hastalığı veya vücut sakatlığı ile özürlü bulunmamak,

7 — Aynı teşekkül ve müesseselerinin iş yerlerinde en az üç yıldan (Kuruluşu üç yılı aşmıyan teşekküllerde teşekkülün kuruluşundan) beri işçi olarak çalışmakta bulunmak (İşçi teşekküllerinin yönetim kurullarında veya başkanlıklarında görev almaları dolayısıyla kendi rızaları ile görevlerinden ayrılan işçiler de, işçi üye seçimi yapılacak teşekkül ve müesseselerinin iş yerlerinde en az üç yıl işçi olarak çalışmış olmak şartıyla bu haktan faydalanırlar.),

b) T. C. Ziraat Bankası Yönetim Kuruluna tarım kredi kooperatiflerince seçilecek üyenin teşekküllerin genel müdürlerinde ve yardımcılarında aranan niteliğe sahip olması şarttır.

c) Özel sermayeyi temsilen teşekkül yönetim kuruluna seçilecek üyenin niteliği seçmeye yetkili olanlar tarafından tesbit olunur.

G — Yönetim kurullarının görev ve yetkileri :

Madde 21 — Yönetim kurullarının görev ve yetkileri şunlardır :

1) Kalkınma plânına ve kalkınma plânının yıllık programlarına uygun olarak hazırlanmış uzun vâdeli ve yıllık yatırım ve finansman programlarını inceliyerek karara bağlamak,

2) Tamamlama yatırımları hakkında ilgili bakanlığa teklifte bulunmak,

3) İdame ve yenileme yatırımları hakkında karar vermek,

4) Yıllık yatırım ve finansman programlarında yıl içinde yapılacak değişiklikleri inceliyerek karara bağlamak ve ilgili mercilere teklifte bulunmak,

5) Teşekkül ve müesseselerine ait işletme bütçeleri ile bu bütçele-

rin ekini teşkil eden kadroları aynen veya değiştirerek onaylamak, ihtiyaç halinde yıl içinde yapılacak değişiklikler hakkında karar vermek,

6) Teşekkül ve müesseselerine ait bilânçolarla netice hesaplarını tasvip ederek ilgili mercilerin onayına sunmak; yıllık ve uzun vâdeli çalışma programlarına uygun olarak faaliyet raporlarını düzenlemek,

7) Kanun hükümlerine göre ayrılması gerekli ihtiyat ve karşılık ve provizyon miktarları ile kârın tahsis yerlerini tesbit etmek ve teklifte bulunmak,

8) Teşekkül ve müesseselerinin çalışmalarını ve mali durumlarını gösteren rapor, mizan, cetvel ve istatistik gibi belge ve bilgileri inceliyerek gerekli kararları vermek,

9) Teşekkülün borçlanması için vâki olacak teklifleri inceliyerek borçlanma şartlarını ve limitini tesbit edip genel müdürlüğe yetki vermek,

10) Teşekküle bağlı müesseselerin kurulması hususunda karar vermek, bunların statülerini tesbit etmek ve gerekli hallerde değiştirmek; limited veya anonim ortaklık haline getirilmeleri veya bu şekildeki ortaklıklara devredilmeleri uygun görülenler için gerekli kararı almak ve ilgili mercilere teklifte bulunmak,

11) a - Müesseselerin yönetim komitelerince alınan kararlardan 440 sayılı Kanunla özel kanunlarına ve bu Tüzük hükümlerine göre yönetim kurulu kararını gerektiren konularla ilgili olanları inceliyerek karar vermek,

b - 440 sayılı Kanun ile özel kanunları ve bu Tüzük hükümleri uyarınca, yönetim kurulu onayı alınması gerekmeyen konularla ilgili olarak müesseseler yönetim komitelerince alınmış kararlardan mevzuat ve yönetim kurulu prensip kararlarına uygun olmıyanlar hakkında, genel müdürlükçe yapılacak teklifler üzerine inceleme yaparak gereken kararları almak,

12) İştiraklerin yapılması, gerektiğinde devir ve tasfiyesi hususunda Bakanlar Kuruluna teklifte bulunmak,

13) Teşekkül ve müesseselerinin faaliyet konularına giren yeni teşebbüsler üzerinde incelemelerde bulunmak, kuruluş halindeki işletmelerin idare tarzlarını ve çalışma esaslarını tesbit etmek, bütçe ve kadrolarını onaylamak, bunlarla ilgili yatırım faaliyetlerini izlemek,

14) Teşekkülün özel kanunundaki hükümler gözönünde tutulmak suretiyle yurt içinde ve dışında şube, büro ve ajans açmaya ve kapamaya karar vermek,

15) 440 sayılı Kanunun 25 inci maddesi gereğince genel müdürlükce hazırlanacak personel yönetmeliğini inceliyerek ilgili bakanlığın tasvibine sunmak,

16) Teşekkül ve müesseselerinin işleri icabı gayrimenkuller üzerinde aynı haklar tesisi, kaldırılması veya değiştirilmesi mahiyetindeki tasarruflar hakkında karar vermek (Bankacılık muamelesi yapan teşekküllerin bankacılık hizmetleri dolayısıyla gayrimenkul ipoteginin kabulü veya kaldırılması bu hükme tâbi değildir.),

17) Teşekkül ve müesseselerinin mal ve hizmet fiyatlarını tesbit etmek,

18) Teşekkül ve müesseselerinin leh ve aleyhindeki dâvaları, teşekkül ve müesseseler için menfaat mülâhaza edildiği takdirde, sulh ve tahkim yolu ile halletmek; dâvadan vazgeçmek, dâvayı takip veya temyiz etmemek hususunda karar almak,

19) Teşekkül ve müesseselerinin tahsili mümkün olmıyan alacaklarının silinmesi hakkında karar vermek,

20) Teşekkül ve müesseselerinin alım-satım ve ihale işlerinin tâbi olacağı genel esasları ve çeşitli kademelerce kullanılabilecek yetki limitlerini tesbit etmek,

21) Teşekkül genel giderlerinden teşekkül ve müesseselerinin her birine düşen hisselerin dağıtım esaslarını tesbit etmek,

22) Teşekkül ve müesseselerinin ürettikleri mal ve hizmetlerle ilgili fuar ve sergilere katılma konularında karar vermek,

23) Teşekkül personelini atamak, gerektiğinde bu yetkiyi kısmen alt kademelere devretmek; müessese müdürlerini atamak ve müessesenin en yüksek seviyedeki idarecileri arasından yönetim komitesine katılacakları seçmek,

24) Teşekkül ve müesseselerin tüzel kişiliği adına imza etmeğe yetkili olanları, genel müdürlüğün teklifi üzerine, tesbit ve bu yetkinin derecesini tâyin etmek,

25) 440 sayılı Kanunun 32 nci maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarına göre profesörlük, öğretmenlik görevlerinde çalışacaklarla teşekkül iştiraklerinin yalnız birinin idare meclisinde, murakıplığında veya tasfiye memurluğunda vazife alacaklar hakkında karar vermek,

26) 440 sayılı Kanunun 30 uncu maddesi uyarınca teşekkül ve müesseselerinin personeline verilecek ikramiyeler hakkında ilgili bakanlığa teklifte bulunmak,

27) 18, 19 ve 22 nci bentlerde yazılı hususlarda, gerektiğinde, genel müdür ile müesseselere, belirtilecek limit dahilinde, yetki vermek,

28) Yönetim kurulu kararına bağlanması kurulca uygun görülen konularda karar almak ve kanun, tüzük ve yönetmeliklerle verilen diğer görevleri yapmak.

H — Yönetim kurullarının sorumluluğu :

Madde 22 — Yönetim kurulu başkan ve üyeleri teşekküle verilen sermayeyi ve sağlanan diğer kaynakları kârlılık ve verimlilik prensiplerine uygun olarak kullanma ve değerlendirmede gereken gayret ve basireti göstermekle yükümlü ve aksine davranışlardan sorumludurlar.

I — Yönetim kurulu başkan ve üyelerine yasak olan veya olmayan iş ve hizmetler :

1) Yasak olan iş ve hizmetler :

Madde 23 — a) Özel sermaye hissesi sahipleri tarafından seçilenler dışında kalan yönetim kurulu başkan ve üyeleri birden fazla teşekkül veya diğer kamu iktisadi teşebbüsünün yönetim kurulunda üye olarak çalışamazlar, çalışmalarını devamlı olarak teşekküle hasrederler, başka hiçbir işle meşgul olamazlar, ücretsiz de olsa sürekli veya geçici hiçbir hizmet kabul edemezler. Ancak, teşekkül bünyesi içinden yönetim kuruluna getirilen üyeler, kurul üyeliği görevi ile teşekküldeki görevlerini birlikte yürütürler.

Özel sermaye hissesini temsil eden üyeler hariç, rakip kuruluşlarda menfaat bağları bulunanlar yönetim kurulu üyesi olamazlar.

Özel sermaye hissesini temsil eden üyeler hariç, yönetim kurulu başkan ve üyeleri, inhaya yetkili bakanlığa ve teşekküle veya seçim suretiyle gelenler, ilgili bakanlığa ve teşekküle, işe başlamadan önce 440 sayılı Kanunun 32 nci maddesinde ve bu Tüzükte belirtilen başka iş ve hizmet yasağına aykırı durumları olmadığını veya durumlarını bu hükümlere intibak ettirdiklerini belirten bir beyanname verirler.

b) Özel sermaye temsilcisi hariç, yönetim kurulu başkan ve üyeleri yukarıdaki yasaklardan başka çalıştıkları teşekkülün faaliyet konusuna giren mal ve hizmetlerin üretim ve ticareti işlerini şahısları adına veya ortak olarak yapamazlar.

Bunların eşleri ile reşit olmayan füruları da aynı yasaklara tabidirler.

2) Yasak olmıyan iş ve hizmetler :

Madde 24 — a) Yönetim kurulu başkan ve üyeleri esas görevlerine halel gelmemesi ve yönetim kurulunca uygun görülmesi şartıyla üniversite ve yüksek okullarda profesörlük ve öğretmenlik, orta dereceli okullarda ve bu okullara bağlı birlik ve kurumlar veya teşekkül ve müesseseleri tarafından açılacak kurslarda öğretmenlik alabilirler. Muvafakat konusundaki yönetim kurulu toplantı ve kararlarına, görev alacak üye katılamaz.

b) 120, 121 ve 122 nci maddelerde belirtilen işler de yönetim kurulu başkan ve üyelerine yasak olmıyan iş ve hizmetlerdendir.

J — Yönetim kurulu üyelerinin emeklilik ve diğer hakları :

Madde 25 — a) Genel, katma ve özel bütçeli idarelerin ve kamu iktisadi teşebbüslerinin barem içi ve barem dışı kadrolarından yönetim kuruluna getirilenlerin görevleri ile ilgileri kesilir. Görev süreleri terfilerine sayılır. Görevli tarafından ödenmesi gerekli katılma paylarını ödemeleri kaydıyle emeklilik ve diğer sosyal hakları devam eder.

b) Sözleşme ile çalıştırılanlardan memurluktan gelenlerin mukaveleli hizmet süresi terfilerine sayılır ve ödenmesi gereken katılma paylarının tamamını ödemeleri kaydıyla emeklilik vesair hakları devam eder.

c) İşçi üye; yönetim kurulundaki görevi devam ettiği sürece ücretsiz izinli sayılır.

d) Özel sermaye sahipleri tarafından seçilen yönetim kurulu üyesine verilecek huzur hakkının miktarı, yönetim kurulunca belli edilir. Bu konudaki toplantı ve karara huzur hakkı tesbit olunacak üye katılmaz.

e) Yukarıki bentlerde sayılan hususlar dışında, yönetim kurulu üyeleri hakkında, personelle ilgili Onbirinci Bölümün yönetim kurulu üyelerine ilişkin hükümleri uygulanır.

K — Konuların yönetim kuruluna getirilmesi ve bilgi isteme :

Madde 26 — a) Yönetim kurulundan karar istihsalı genel müdür tarafından istenir.

Yönetim kurulu üyeleri de kurul kararı alınmasına lüzum görülen hususların müzakere ve karara bağlanması veya yönetim kurullarınca verilen kararların uygulanması ile ilgili olarak önerge verebilirler. Bu önergelerin gelecek ilk toplantı gündemine alınması zorunludur.

b) Yönetim kurulu üyeleri, teşekkül, müessese ve işletmelerin işlem ve kayıtları üzerinde her türlü incelemede bulunabilirler. Genel müdür ve diğer görevliler yönetim kurulu üyelerinin teşekkül ve müesseselerinin faaliyeti hakkında tam bilgi sahibi olmaları için gerekli yardımda bulunmak zorundadırlar. Bilgi isteme yazılı olarak da yapılabilir. Yönetim kurulu üyelerine gizlilik ileri sürülerek bilgi vermekten imtina edilemez.

L — Yönetim kurullarının çalışma esasları :

1) Gündem, toplantı ve toplantıya katılma şartları :

Madde 27 — a) Gündem ve toplantı günü ile saati yönetim kurulu başkanı tarafından tesbit edilerek en az yirmi dört saat evvel üyelere dağıtılır.

Yönetim kurulu kararı ile gündemde değişiklik yapılabilir.

Gündem dışı olarak başkan ve üyeler tarafından vâki tekliflerin, aynı toplantıda görüşülmesi toplantıya katılanların oy birliği ile olur.

b) Yönetim kurulu önceden belli edeceği günlerde ve en az haftada bir defa toplanır. Bundan başka, başkanın isteği veya en az iki üyenin müzakere konularını gösteren müşterek yazılı önergeleri üzerine belirli günler dışında da başkanın daveti ile toplantı yapılır.

c) Toplantı yeri teşekkülün merkezidir.

d) Toplantılara genel müdür başkanlık eder. Hastalık, yıllık ve mazeret izinlerini kullanmak veya geçici görevle gezide bulunmak gibi sebeplerle genel müdürün toplantıya katılamadığı hallerde onun görevini yürüten kimse yönetim kurulu başkanlığını yapar.

e) Yönetim kurulu başkan ve üyelerinin bütün toplantılarda bulunmaları asıldır.

Yönetim kurulu üyelerinden özürlü olanların, toplantıdan evvel özürlerini yazılı olarak başkanlığa bildirmeleri, hasta olanların hastalıklarını üyesi bulundukları teşekkülde görevli veya resmî bir tabibin raporu ile tevsik etmeleri gereklidir.

f) Özürlerini bildirmeksizin veya hastalıklarını tevsik etmeksizin toplantılara katılmıyan üyelerin o toplantıya isabet eden tazminatları kesilir. Kesilecek miktar bir aylık tazminatları tutarının o ay içindeki toplantı adedine bölünmesi suretiyle hesaplanır ve tahakkuk edecek ilk aylıklarından kesilir. Özel sektör tarafından seçilen üyelerin, mazeret-

leri olsun veya olmasın, katılmadıkları toplantılara ait huzur hakları ödenmez.

g) Yönetim kurulu üyelerinin yurt içi ve yurt dışı görev gezileri ile izinleri ve kullanma tarihleri, toplantı yeter sayısına hanel getirilmemek kaydıyla yönetim kurulu kararıyla düzenlenir.

2) Toplantı ve karar yeter sayısı :

Madde 28 — a) Yönetim kurulu, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve kararlarını çoğunluk ile verir. Oylarda eşitlik halinde başkanın bulunduğu tarafın oyu üstün sayılır.

b) Yönetim kurulu toplantılarına katılmayan üyeler, yazılı olarak oy kullanamayacakları gibi oyunu kullanmak üzere üyelerden birini veya başkanını tevkil edemezler.

c) Oylar müsbet veya menfi olarak kullanılır. Çekimser oy kullanamaz. Karara aykırı görüşü olanlar dayandıkları sebepleri belirtmek zorundadırlar.

d) Çeşitli görüşlerin belirmesi sebebi ile toplantıda müsbet veya menfi bir çoğunluk kararına bağlanamayan konular, sonraki toplantıya bırakılır.

3) Tutanak ve kararlar :

Madde 29 — a) Yönetim kurulu görüşme tutanakları ve kararları Türk Ticaret Kanununun defterlerle ilgili hükümlerine göre ve teşekkürün bulunduğu yer noterliğince onaylı karar defterine tarih ve sıra numarası altında yazılır. Karar defteri ciltli veya kalamoza şeklinde olabilir.

Yönetim kurulu, önemine göre, hangi konularla ilgili olan toplantı konuşmalarının tutanağa geçirileceğini önceden bir prensip kararına bağlayabileceği gibi, bu hususu toplantı sırasında da kararlaştırabilir. Ancak, başkan veya üyelerden herhangi biri, görüşmelerin tutanağa geçirilmesini isterse bu görüşmeler de karar defterine yazılır.

Karara aykırı görüşte bulunanlar muhalefet sebeplerini yazmak zorundadırlar.

b) Karar defterine her toplantıya ait tutanak ve kararların yazılmasında aşağıdaki sıra gözetilir :

1 — Toplantıya katılanlarla katılmayanların adları ve katılmama sebepleri,

- 2 — Gündem sırasına göre konu ile ilgili teklif yazısı veya önerge,
- 3 — Görüşme tutanağı,
- 4 — Karar metni,
- 5 — Muhalefet şerhi.

Teklifin veya önergenin aynen kabul edilmesi halinde «Teklifin veya önergenin aynen kabul edildiğini» belirten meşruhat, önerge veya teklif yazısı ile birlikte karar mahiyetindedir.

Karar defterinin her sahifesinin sonuna, toplantıya katılan üyelerin adları yazılarak ilgili üyeler tarafından imzalanır.

c) Kararların engeç bir ay içinde karar defterine yazılıp toplantıya katılmış olan başkan ve üyeler tarafından imzalanması gerektir.

d) Toplantılarda alınan kararların sonucu, toplantı sırasında ayrıca tesbit edilerek başkan ve üyeler tarafından imzalandıktan sonra imzalı nüsha yönetim kurulu bürosunda saklanır ve tasdikli örnekleri derhal ilgili yerlere gönderilir.

4) Kararların onaylama mercilerine ve uygulama kademelerine gönderilmesi :

Madde 30 — Tasdik veya tasvip için üst mercilere gönderilecek kararlarda muhalefet şerhlerinin belirtilmesi gereklidir. Uygulama kademelerine gönderilecek tasdikli karar örneklerinde muhalefet şerhleri bulunmaz.

Karar örneklerinin; aslına uygunluğu genel müdür veya teşekkülün bünyesine göre görevlendirilecek imzaya yetkili bir personel tarafından tasdik edilir.

III) Genel müdür ve yardımcılar :

A) Atanmaları ve değiştirilmeleri :

Madde 31 — Teşekküllerin genel müdürleri ile genel müdür yardımcılarını ilgili bakanlığın inhası üzerine Bakanlar Kurulunca atanırlar. Bunlar, tayinlerindeki usule göre değiştirilebilirler.

Bu görevlere, vekâleten tâyin de aynı usule tabidir. Ancak, genel müdür; geçici görev veya izin kullanmak gibi görevden ayrı kalma hallerinde yerine usulüne göre vekil tayin edilinceye kadar, yönetim kurulu üyesi olan genel müdür yardımcılarında birisini vekil olarak görevlendirebilir.

B — Genel müdür ve yardımcılarının nitelikleri :

Madde 32 — Genel müdür veya genel müdür yardımcısı olabilmek için;

- 1) İktisadi veya mesleki alanda yüksek öğrenim yapmış olmak,
- 2) Genel müdürlük ve yardımcılık görevlerini yerine getirebilecek ehliyet, bilgi ve tecrübe sahibi olmak,
- 3) Siyasî haklara sahip olmak,
- 4) İyi ahlâk sahibi olmak, haysiyet ve namusa dokunan suç ve ahlâklık ağır hapis veya o derecede cezayı gerektiren bir fiil ile hükümlü bulunmamak,
- 5) Eylemli askerlik hizmetini yapmış veya yedek sınıfa geçirilmiş olmak veya askerlik hizmetine elverişli bulunmadığı sabit olmak veya ertelenmiş bulunmak,
- 6) Bulaşıcı hastalığı olmamak veya görevini sürekli olarak yerine getirmeğe engel bedeni ve akli özür ve hastalıkla malûl bulunmamak, gerektir.

C — Genel müdürün görev ve yetkileri :

Madde 33 — Genel müdürün başlıca görev ve yetkileri şunlardır :

- 1) Teşekkül kanun ve tüzük hükümleri ile yönetim kurulu kararları dahilinde yönetmek,
- 2) Teşekkül amaçlarının gerçekleştirilmesi için uygulanacak esaslar ve yapılacak işlemler hakkında doğrudan doğruya kendisine bağlı görevlilere direktif vermek ve bunlar tarafından getirilecek sorunlar üzerinde gerekli tedbirleri almak, mevzuata göre belirli mercilerin onayına ihtiyaç gösteren kararları bu mercilerin onayına sunmak,
- 3) Kalkınma plânını ve teşekkülün gelişme imkânlarını gözönünde tutarak hazırlıyacağı projeleri ilgili mercilere sunmak,
- 4) Teşekkül ve müesseselerinin; uzun vadeli ve yıllık yatırım ve finansman programlarını kalkınma plânı ile programlarına uygun olarak hazırlatıp yetkili mercilerin onayına sunmak,
- 5) Teşekkül ve müesseselerine ait işletme bütçeleriyle kadroları, yıllık programdaki hedeflere uygun olarak ve gerektiğinde daha uzun devreler için hazırlatıp yönetim kuruluna sunmak,
- 6) Yatırım ve finansman programları ile işletme bütçelerinin uy-

gümlama ve gerekleştirilmelerini sağlamak ve faaliyet sonuçları hakkın-
da ilgili mercilere bilgi vermek,

7) Teşekköl sermayesi ile diğer mali kaynaklarının amaca uygun
olarak kullanılmasını sağlamak,

8) Teşekköl organizasyon plânının ve personel politikasının hazır-
lanmasını, yetkili mercilerin onayından sonra uygulanmasını ve geliş-
tirilmesini sağlamak,

9) Teşekköl içinde işbirliğini ve çalışma ahengini sağlamak,

10) Teşekköl ve müesseselerinin tüzel kişiliği adına imza yetkisi ve-
rilecekler hakkında yönetim kuruluna teklif yapmak ve yönetim kuru-
lunca imzaya yetkili kılınan personelin imzaları ile isimlerini ve imza
ve temsil yetkilerinin derecelerini, sınırlarını gösteren listeyi Türk Ti-
caret Kanunu hükümlerine göre notere tasdik ettirdikten sonra ticaret
siciline kaydettirmek ve bir sirküler düzenliyerek durumu ilgililere du-
yurmak.

D — Genel müdürün sorumluluğu :

Madde 34 — Genel müdür yönetim kurulunca alınan kararların uy-
gulanmasında ve teşekkölün yönetiminde gereken gayret ve basireti
göstermekle yükümlü ve aksine davranışlarından sorumludur.

E — Genel müdürün temsil yetkisi ve bu yetkinin devri :

Madde 35 — Genel müdür, idare ve yargı mercilerinde ve üçüncü
şahıslara karşı teşekkölü temsil eder. Temsil yetkisini, gerektiğinde, ge-
nel hükümlerle teşekköl özel kanunu hükümlerine göre devredebilir.

Kanun ve tüzük hükümlerine göre belirli mercilerden müsaade
alınmasını gerektiren konularla ilgili temsil yetkisinin devri bu iznin
alınmasından sonra yapılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Müesseseler

I. MÜESSESELERİN KURULUş ESASLARI :

Madde 36 — Sermayesinin tamamı Devlete ait teşekküller, işletme-
lerini kendilerine bağlı, tüzel kişiliği haiz müesseseler olarak teşkilât-
landırmağa mecburdurlar. Ancak, Bakanlar Kurulu gerekli hallerde bir
işletmeyi bu mecburiyet dışına çıkarabilir.

Müesseseler, çalışma konuları, nitelikleri ve kuruluş yerleri bakımından bağımsız olarak yönetilmesi faydalı bulunan bir veya daha fazla işletmeyi ihtiva ederler.

II. MÜESSESELERİN ORTAK NİTELİKLERİ :

Madde 37 — Müesseseler ;

- 1) Bağlı bulunduğu teşekkülün yönetim kurulu kararıyla kurulan,
- 2) Tüzel kişiliğe sahip ve faaliyetlerinde özerk olan,
- 3) Bağlı bulundukları teşekkülün kuruluş kanunu ile 440 sayılı Kanun hükümlerinin saklı tuttukları hususları dışında özel hukuk hükümlerine tabi olan,
- 4) Genel muhasebe ve Devlet alım - satım ve ihaleleriyle Devlet inşaatının tabi bulunduğu mevzuat hükümlerine ve Sayıştayın denetimine tabi olmayan ve 440 sayılı Kanunla 468 sayılı Kanun hükümlerine göre denetlenen,
- 5) Sermayeleri, sermayesinin tamamı Devletçe sağlanmış bulunan bir İktisadi Devlet Teşekkülüne ait olan,
- 6) Sorumlulukları sermayeleri ile sınırlı bulunan,
- 7) İktisadi alanda ticari esaslara göre faaliyet gösteren,
- 8) Durumları 440 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin A fıkrasında belli edilen amaçları başarmağa devamlı olarak elverişli bulunan, işletme veya işletmeler grubudur.

III. MÜESSESELERİN KURULUŞ USULLERİ :

Madde 38 — Müesseseler bağlı bulundukları teşekkülün yönetim kurulu kararı ile kurulurlar. Buna ait yönetim kurulu kararında müesseselerin ;

- a) Ticaret ünvanı ve idare merkezi,
- b) Sorumluluklarının sermayeleriyle sınırlı olduğu,
- c) Çalışma konuları,
- d) Nominal ve ödenmiş sermayelerinin miktarı,
- e) Ödenmiş sermayenin ne kadarının aynı olduğu, belirtilir.

Müessese tüzel kişiliği, bu kararların ticaret siciline kayıt ve ilânı ile doğar.

IV. MÜESSESELERDE YAPILACAK DEĞİŞİKLİK :

Madde 39 — Müesseselerin statülerinin değiştirilmesi, bir müessesenin ilgası, teşekkül veya müessese elindeki işletmelerin teşekküle bağlı diğer müesseselere devri, bir müessesenin bir kaç müessese veya iki veya daha fazla müessesenin bir müessese haline getirilmesi de 38 inci madde-
de belirtilen usule tâbidir.

Bu kararlarda amaç ve ölçü, işletmede ve idarede tasarruf, kârlılık, verimlilik ve daha fazla yatırım kaynağı yaratmaktır.

Sermaye azaltılması hususundaki kararlar ticaret siciline kayıt ve ilândan bir yıl sonra uygulanır.

V. MÜESSESELERİN YÖNETİMİ :

A — Yönetim konusunda yetkili organlar :

Madde 40 — Müesseseleri Yönetmeğe yetkili organlar müessese müdürü ve yönetim komitesidir.

B — Yönetim Komitesinin kuruluşu

Madde 41 — Yönetim komitesi;

- a) Müessese müdürü,
- b) Müessesenin en yüksek seviyedeki idarecileri arasından seçilecek üç görevli,
- c) Gerekli şartları bulunduğu takdirde bir işçi üye, olmak üzere en çok beş üyeden kuruludur.

Yönetim komitesinin başkanı müessese müdürüdür.

C — Müessese müdürünün atanması ve yönetim komitesi üyele- rinin seçimi :

Madde 42 — Müessese müdürü, teşekkül yönetim kurulunca atanır.

Yönetim komitesi üyeleri, müessesenin en yüksek seviyedeki idarecileri arasından teşekkül yönetim kurulunca seçilir.

D — Değiştirme :

Madde 43 — İşçi üye dışındaki yönetim komitesi üyeleri ile müessese müdürü atanma ve seçilmelerindeki usule göre değiştirilebilir.

Yönetim komitesi işçi üyeliği için gerekli niteliği kaybeden işçi üye seçimindeki usule göre süre dolmadan değiştirilir.

E — İşçi üyenin seçimi :

1) Seçmeğe yetkili organ :

Madde 44 — Kuruluş maksat ve gayesine göre geniş ölçüde işçi çalıştırdığı Bakanlar Kurulunca belli edilen müesseselerin yönetim komitesi işçi üyeleri, 48 inci maddede yazılı niteliklere sahip olan adaylar arasından, müesseseye bağlı işyerlerinde en çok işçi üyesi olan sendikanın yönetim kurulunca seçilir.

2) Aday tesbiti :

Madde 45 — Müessese yönetim komitesi işçi üyeliği için adaylar aşağıdaki esaslara göre tesbit olunur.

a) 44 üncü maddede belirtilen seçmeğe yetkili işçi teşekkülü, müessese yönetim komitesi işçi üyeliği için seçim yapılacağını, müessese ile o müessese işyerlerindeki işçileri temsil eden diğer sendikalara bir genelge ile duyurur.

b) Müesseseye bağlı işyerlerinde çalışan ve bu Tüzükte belirtilen niteliği taşıyan her işçi kendi adaylığını koyabileceği gibi, seçimi yapmağa yetkili işçi teşekkülü dışındaki diğer ilgili sendikalar da aynı nitelikteki işçilerden birer aday gösterebilirler.

c) Müessese yönetim komitesine seçilecek adaylarla ilgili diğer hususlar hakkında 14 üncü madde hükümleri uygulanır.

3) Seçim :

Madde 46 — Seçmeğe yetkili işçi teşekküllerinin yönetim kurulları; adaylar arasından, müessese yönetim komitesine katılacak işçi üyeyi en geç onbeş iş günü içinde seçerler ve durumu tesbit eden tutanağın birer örneğini en geç üç iş günü içinde müesseseye, müessesenin bağlı bulunduğu teşekküle, ilgili bölge çalışma müdürlüğüne ve ilgili diğer sendikalara gönderirler.

4. İşçi üyenin görev süresi :

Madde 47 — Yönetim komitesine seçilen işçi üyenin görev süresi üç yıldır. Sürelerini dolduranlar tekrar seçilebilir.

5) Yönetim komitesine katılacak işçi üyede aranacak nitelikler

Madde 48 — Müessese yönetim komiteleri işçi üyelerinin 20 nci

maddenin (a) bendinin 1 - 6 ncı fıralarında yazılı nitelikleri taşımaları ve yönetim komitesine katılacakları müessese iş yerlerinde en az üç yıldan (Kuruluşu üç yılı aşmıyan müesselerde müessesenin kuruluşundan) beri işçi olarak çalışmakta bulunmaları şarttır.

İşçi teşekkülleri yönetim kurullarında veya başkanlığında görev almaları dolayısıyla kendi rızaları ile görevlerinden ayrılan işçiler de; o müessese iş yerlerinde en az üç yıl işçi olarak çalışmış olmakla işçi üye seçilebilirler.

F — Yönetim komitelerinin görev ve yetkileri :

Madde 49 — Yönetim komitelerinin görev ve yetkileri şunlardır :

1) Müessesenin verimli ve kârlı çalışmasını sağlamak ve müessese-yi teşekkülce tesbit edilen esaslara ve işletme bütçesine ve programlara göre yönetmek,

2) Kalkınma plânına ve kalkınma plânının yıllık programlarına uygun olarak uzun vâdeli ve yıllık yatırım ve finansman programlarını hazırlayarak teşekküle teklif etmek,

3) Yıllık yatırım ve finansman programlarında yıl içinde yapılacak değişiklikleri inceliyerek karara bağlamak ve teşekküle teklifte bulunmak,

4) Müesseseye ait işletme bütçeleri ile bu bütçelerin ekini teşkil eden kadroları, teşekkülün onayına sunulmak üzere inceliyerek karara bağlamak, yıl içinde yapılacak değişiklikler hakkında teklifte bulunmak,

5) Müesseseye ait bilançolarla netice hesaplarını, tasvip edilmek üzere teşekküle göndermek ve yıllık ve uzun vâdeli çalışma programlarına uygun olarak faaliyet raporlarını düzenlemek,

6) Müessese personeline verilecek imza yetkisi ve derecesi hakkında teşekküle teklifte bulunmak,

7) 440 sayılı Kanunun 30 uncu maddesi uyarınca müessese personeline verilecek yıllık ve olağanüstü ikramiyeler hakkında teşekküle teklifte bulunmak,

8) Müessesenin alım, satım işlerini bu husustaki kanun, tüzük, yönetmelik hükümlerine ve teşekkül yönetim kurulunca verilmiş prensip kararlarına göre yerine getirilmesini gözetmek ve gereken ihaleleri yapmak,

9) Müesseseseye ait iç yönetmelikleri hazırlayıp incelemek ve teşekkül yönetim kurulunca onaylanmak üzere teşekküle teklifte bulunmak,

10) Müesseseseye ait sabit kıymetlerden, kayıtlardan düşürülmesi gerekenleri tesbit etmek,

11) Mevzuat ve teşekkül yönetim kurulu kararları ile müessese ve yönetim komitesine verilen diğer görevleri yapmak,

12) Diğer bentlerde sayılmakla beraber müessesenin yönetimi ile ilgili konularda gerekli kararları almak,

G — Yönetim komitelerinin sorumlulukları :

Madde 50 — Yönetim komitesi başkan ve üyeleri, müesseseseye verilen sermayeyi ve sağlanan diğer kaynakları, kârlılık ve verimlilik prensiplerine uygun olarak kullanma ve değerlendirmede gereken gayret ve basireti göstermekle yükümlü ve aksine davranışlardan sorumludurlar.

H — Yönetim komitesi başkan ve üyelerine yasak olan veya olmıyan iş ve hizmetler :

Madde 51 — Yönetim komitesi başkan ve üyeleri hakkında, yasak olan veya olmıyan iş ve hizmetler bakımından, 23 ve 24 üncü maddelerin hükümleri uygulanır .

İ — Konuların yönetim komitesine getirilmesi :

Madde 52 — Yönetim komitesinden karar alınmasını gerektiren konulara ait teklifler; ilgili kısım, şube veya servisler tarafından müessese müdürlüğüne yazılır ve büessese müdürünün bu teklifleri komiteye havalesinden sonra toplantı gündemine alınır. Komite üyeleri herhangi bir kanunun görüşülüp karara bağlanması için de önerge verebilirler.

J — Yönetim komitesinin çalışma esasları :

1) Gündem, toplantı ve toplantıya katılma şartları :

Madde 53 — a)Gündem, yönetim komitesi başkanı tarafından tesbit edilerek toplantı saatinden en aşağı yirmi dört saat önce üyelere dağıtılır. Yönetim komitesdi kararı ile gündemde değişiklik yapılabilir.

b) Yönetim komitesi, önceden belli edeceği günlerde ve en az

haftada bir defa toplanır. Bundan başka, başkanın isteği veya en az iki üyenin müzakere konularını gösteren müşterek yazılı önergeleri üzerine, belirli günler dışında da, başkanın daveti ile toplantı yapılır.

c) Toplantı yeri müessese merkezidir.

d) Toplantılara müessese müdürü başkanlık eder. Hastalık yıllık ve mazeret izinlerini kullanmak veya geçici görevle gezide bulunmak gibi sebeplerle müessese müdürünün toplantıya katılamadığı hallerde onun görevini yürüten kimse yönetim komitesi başkanlığını yapar.

e) Yönetim Komitesi başkan ve üyelerinin bütün toplantılarda hazır bulunmaları asıldır. Özürlü olanların bu durumları tutanakta belirtilir.

2) Toplantı ve karar yeter sayısı ile tutanak ve kararlar :

Madde 54 — Yönetim Komitesinin toplantı ve karar yeter sayısı ile tutanak ve kararları hakkında 28 ve 29 uncu maddeler hükümleri uygulanır .

Müessese müdürü yönetim komitesince alınan kararları yerine getirmek zorundadır. Şu kadar ki, müessese müdürü, her hangi bir kararın uygulanmasında ciddi mahzurlar gördüğü ve bu kararda komitece ısrar edildiği takdirde, konunun, teşekkül yönetim kurulunca tetkikini genel müdürlükten istiyebilir. Yönetim kurulunca bu hususta verilecek karara kadar yönetim komitesi kararı uygulanmaz. Yönetim kurulu kararına uyulması zorunludur.

3) Kararların teşekküle ve uygulama kademelerine gönderilmesi :

Madde 55 — a) Tasdik veya tasvip için üst mercilere gönderilecek kararlarda muhalefet şerhlerinin belirtilmesi gereklidir. Uygulama kademelerine gönderilecek karar örneklerinde muhalefet şerhleri bulunmaz.

Karar örneklerinin aslına uygunluğu müessese müdürü veya görevlendireceği bir personel tarafından tasdik edilir.

b) Yönetim komitesi kararlarının ikişer örneği, karar gününü kovalıyan günden itibaren on gün içinde teşekküle gönderilir. Teşekkülce onaylanması gereken konuları taşıyan kararlar bu hususu belirten bir yazıya iliştilirmek suretiyle derhal ve ayrıca teşekküle yollanır.

k) Müessese müdürünün görev ve yetkileri ve bunların devri :

Madde 56 — Müessese müdürü müesseseyi, kanun, tüzük ve yönet-

melikler hükümleri ile yönetim kurulu ve yönetim komitesi kararları dahilinde yönetir.

Müessese müdürü, idare ve yargı mercilerinde ve üçüncü şahıslara karşı, müesseseyi temsil eder. Temsil yetkisini, gerektiğinde, genel hükümlerle teşekkül özel kanununun hükümlerine göre, devredebilir.

VI. Müesseselerin teşekkülle ve aynı teşekküle bağlı müesseselerin birbirleri ile olan bağları :

A — Genel esaslar :

Madde 57 — Müesseseler, bağlı bulundukları teşekkülün sürekli gözetim ve denetimi altında olup verimli ve kârlı faaliyette bulunmakla yükümlüdürler.

B — Yazışma esasları :

Madde 58 — Müesseseler, kendi faaliyetlerini ilgilendiren hususlar için resmi daire ve kurumlarla ve diğer tüzel ve gerçek kişilerle doğrudan doğruya haberleşebilirler.

Müesseselerin, bağlı bulundukları teşekkülün ilgili bakanlığı ile olan haberleşmeleri teşekkül, müesseselere ait işletmeler ile teşekkül arasındaki haberleşmeler de müessese aracılığı ile yapılır.

Ancak, yangın, infilâk, mal ve can tehlikesi gibi ivedili ve zorunlu haller bundan müstesnadır. Bu gibi hallerde bağlı bulundukları üst mercilere de hemen bilgi verilir.

C — Müesseselerin teşekkülle karşılıklı bağları :

Madde 59 — Müesseselerin bağlı bulundukları teşekkülle olan karşılıklı bağları aşağıda gösterilmiştir :

a) İdari bağlar :

1 — Teşekküller, müesseselerin veya teşekkül ile müesseselerin, ortak ve benzeri çalışmalarının yeknesak esaslarını düzenlerler.

2 — Müesseseler, tâyin veya nakledilen veya ayrılan personelin adları ile eski ve yeni görev kadrolarının unvanını, ayrılanların ayrılış sebeplerini şekli teşekkülce tesbit edilecek aylık cetvellerle teşekküle bildirilir.

3 — Müesseseler, disiplin yönünden işine son verilenlerin adlarını derhal teşekküle bildirirler. Teşekkül, aynı şekilde görevine son verile-

miş teşekkül ve diğer müesseseleri personeli varsa, onların adlarını da taşıyan gizli bir liste ile durumu müesseselere duyurur.

4 — Müesseseler, leh ve aleyhlerine açılan dâvalar ile bu dâvaların geçirmekte olduğu önemli safhalar hakkında teşekkülce tesbit olunan esaslar dairesinde, teşekküle bilgi verirler.

5 — Müesseselerin açmakla yükümlü bulundukları işçi ve personel yetiştirme kursları gibi konular dışında, mevzuat, kalkınma plânı ve kalkınma plânının yıllık programları gereğince teknik ve idari eleman yetiştirmek için yurt içinde ve dışında öğrenci okutmak, teşekkül ve müesseselerin tümüne şâmil kurslar açmak veya bu görevi bir müesseseye vermek teşekküle aittir. Her iki halde de teşekkül veya görevli müessese tarafından yapılan masraflar yönetim kurulunca tesbit edilecek esas ve nispetler dahilinde ilgili müesseselere ve teşekküle dağıtılır.

b) Mali ve ekonomik bağlar :

1 — Müesseseler, teşekkülün iznini almadan, hiç bir tüzel veya gerçek kişiden kredi alamazlar. Müesseselerin kredi müesseseleri ile olan işlem ve bağlarının esasları, ihtiyaç ve gereğine göre, teşekküllerce düzenlenir.

2 — Teşekküllerce müesseselere açılacak kredilerin tabi olacakları şartlarla faiz hadleri teşekkülce tesbit edilir ve durum ilgili müesseselere, kredilerin kullanılmasına başlanılmadan önce, bildirilir.

3 — Teşekküller, müesseselerin muhasebe usullerini mevzuat dairesinde düzenlerler.

4 — Teşekküller tarafından müesseseler hesabına yapılan tahsilat derhal ilgili müesseseye bildirilir ve tahsil tarihi itibariyle cari hesabına geçirilir. Ödemeler de aynı usule tabidir.

5 — Müesseselerce kaydedilecek zararlara, bunlar için karşılık ayrılmasına ve hesaplara intikal şekillerine dair esaslar teşekkülce tesbit edilir.

6 — Müesseseler adına salınan mali cezaların miktarı ile salınma se-

bepleri ve varsa müsebbiplerinin adları, tebliğ tarihinden itibaren üç gün içinde, teşekküle bildirilir.

7 — Müesseselerin alım ve satım işlerinin tabi olacağı genel esaslar teşekküller tarafından düzenlenir.

Alım ve satım işlerinin toptan veya bir elden yapılmasında fayda bulunan hallerde, bu işler, doğrudan doğruya teşekkül tarafından yapılabileceği gibi, müesseselerden biri de görevlendirilebilir.

c) Teknik bağlar :

1 — Teşekkül ve müesseseleri arasında inşaat ve teknik tesisat ile her nevi teknik faaliyet konularındaki bağlar ve bunlara ilişkin devrevi sonuçların teşekküle bildirilme şekilleri, müesseselerin mütalâaları alındıktan sonra, teşekkülce düzenlenir.

2 — Kalkınma plânı ve yıllık programları gereğince, müesseselerin iş konularına giren yeni bir tesisin etüd ve projeleri teşekkül tarafından hazırlanabileceği gibi, teşekkülün herhangi bir müessesesine de yaptırılabilir. Her iki halde de bunun masrafları ilgili müessesece ödenir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İşletmeler

I. TEŞEKKÜL İŞLETMELERİ :

A — Tarifi ve müessese haline getirilme durumu :

Madde 60 — Teşekkül işletmeleri; çalışma konuları, nitelikleri ve kuruluş yerleri bakımından bağımsız olarak yönetilen ve teşekkül tüzel kişiliğine bağlı olarak çalışan mal ve hizmet üretim birimleridir.

Sermayesinin tamamı Devlete ait teşekküllerin işletmelerinin müessese olarak teşkilâtlandırılmadan teşekkül işletmesi halinde faaliyetlerine devamları Bakanlar Kurulunun iznine bağlıdır.

Sermayesinin tamamı Devlete ait olmıyan teşekküller, işletmelerini, müessese haline getiremezler.

B — Çalışma esasları ve teşekküle olan bağları :

Madde 61 — Teşekkül işletmeleri tüzel kişiliği haiz değildir. Bunların üretim kapasitelerinin, mali durumlarının, kârlılık ve verimlilik derecelerinin tesbit ve kontrolü bakımından, işletme bütçeleri ile kadroları ayrı olarak düzenlenip teşekkül işletme bütçesine ve kadrolarına eklenir.

Bilançoları ile netice hesapları da ayrı olarak çıkarılır ve teşekkül bilanço ve netice hesaplarının düzenlenmesinde sonuçları nazarı itibara alınır.

Teşekkül işletmeleri, teşekkülden verilecek emirlere göre, teşekkülün sürekli gözetimi altında yönetilir. Bunların görev ve çalışma esasları, genel müdürlüğe ait yetkilerden hangilerinin işletmeye devredileceği hususları ile teşekküle bağlı müesseseler ve diğer işletmelerle olan bağları, teşekkül yönetim kurulunca düzenlenir.

II. Müessese işletmeleri :

A — Tarifi :

Madde 62 — Müessese işletmeleri, çalışma konuları, nitelikleri ve kuruluş yerleri bakımından bağımsız olarak yönetilen ve müessese tüzel kişiliğine bağlı olarak çalışan mal ve hizmet üretim birimleridir.

B — Çalışma esasları ve müessese ile olan bağları :

Madde 63 — Müessese işletmeleri, tüzel kişiliği haiz değildir. Bunların üretim kapasitelerinin, mali durumlarının, kârlılık ve verimlilik derecelerinin tesbit ve kontrolü bakımından, işletme bütçeleri ile kadroları ayrı olarak düzenlenip müessese işletme bütçesine ve kadrolarına eklenir.

Bilanço ile netice hesapları da ayrı olarak çıkarılır ve müessese bilanço ve netice hesaplarının düzenlenmesinde sonuçları nazarı itibara alınır.

Müessese işletmeleri, müesseseden verilecek emirlere göre müessesenin sürekli gözetimi altında yönetilirler. Bunların görev ve çalışma esasları, müesseseye ait yetkilerden hangilerinin işletmeye devredileceği hususları ile müesseseye ait diğer işletmelerle olan bağları, yönetim komitesinin teklifi ve teşekkül yönetim kurulunun kararları ile düzenlenir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

İştirakler

I. DEVLET İŞTİRAKLERİ :

A — Tarifi :

Madde 64 — Sermayesinin en çok yarısı tek başına Devlete veya Devletle birlikte İktisadi Devlet Teşekküllerine ait olan ve özel hukuk hükümlerine göre kurulan ortaklıklardaki Devlet payları, Devlet iştirakidir.

B — Doğuşu, devir ve tasfiyesi :

Madde 65 — 1) Devlet iştirakleri kanunla olur.

2) Kanunla yapılmış Devlet iştiraklerinin devir veya tasfiyesi kanunla, veraset vesair yollarla meydana gelmiş Devlet iştiraklerinin devir veya tasfiyesi ise Bakanlar Kurulu kararı ile yapılır.

Kanun çıkarılması gerekmiyen Devlet iştiraklerinin devir veya tasfiyesi kararlaştırıldığı takdirde, Bakanlar Kurulu, devir veya tasfiye işlemleri için Devlet Yatırım Bankasını görevlendirebilir.

C — İştirak payının mülkiyet ve intifa hakkı :

Madde 66 — Devlet iştiraklerinin mülkiyet ve intifa hakkı Hazineye aittir. Ancak, diğer gerçek ve tüzel kişilerin sermaye payları üzerindeki hakları saklıdır.

D — Devlet iştiraklerinin yönetimi :

Madde 67 — 1) Devlet payının 0/0 15 den fazla olduğu ortaklıkların yönetim kurullarında Maliye Bakanlığını temsilen bir üye bulundurulabilir. 440 sayılı kanunun yürürlüğe girdiği tarihte mevcut ortaklıkların kanun ve ana sözleşmelerindeki hükümler saklıdır.

2) Maliye Bakanlığı, Türk Ticaret Kanunu gereğince, ortakların haiz oldukları bütün haklara sahiptir; bunlar temsilcinin varlığı ileri sürülerek kayıtlanamaz.

3) Maliye Bakanlığı temsilcileri, bulundukları ortaklıkların faaliyetleri ve mali durumları hakkında, belirtilecek esaslara göre, Maliye Bakanlığına ve Devlet Yatırım Bankasına bilgi vermekle yükümlüdürler.

Bu esaslar, Devlet Yatırım Bankasının mütalâası alınarak, Maliye Bakanlığına belirtilir.

4) Maliye Bakanlığı temsilcileri, bu Bakanlık veya ilgili bakanlık mensupları arasından veya dışardan atanırlar.

5) Devletin iştiraki bulunan ortaklıkların en son yıla ait bilanço ve netice hesapları cetvelleri, genel bütçe gerekçesine eklenerek Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur.

II. TEŞEKKÜL İŞTİRAKLERİ :

A — Tarifi :

Madde 68 — Sermayelerinin en çok yarısı bir veya birden fazla İktisadî Devlet Teşekkülüne veya Devletle birlikte İktisadî Devlet Teşekküllerine ait olan ve özel hukuk hükümlerine göre kurulan ortaklıklardaki teşekkül payları, teşekkül iştirakidir.

B — Doğuşu, devir ve tasfiyesi :

Madde 69 — 1) Teşekkül iştiraklerinin yapılması, devir veya tasfiyesi, teşekkül yönetim kurulunun teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile olur. Kendisini ilgilendiren hallerde Devlet Yatırım Bankası da bu hususta teklifte bulunabilir. Payların artırılması da aynı usule tabidir.

2) Teşekküller, kuruluş kanunlarında belli edilen maksat ve gayeleriyle ilgili olmıyan ortaklıklara katılamazlar.

3) Teşekküller; kanunlarında belli edilen maksat ve gayelere uygun olarak kurulmuş veya kurulacak ortaklıklara katılabilmeleri için ortaklığa iştiraki gerektiren çeşitli sebepleri, malî ve iktisadî tahlilleri, iştirakten ne gibi verimli sonuç elde edilebileceği hususlarını, 440 sayılı kanunun 2 nci maddesinde yazılı amacı gerçekleştirme yönlerini, iştirak payının finansman kaynağını belirten bir rapor düzenleyerek, bu hususta Maliye Bakanlığının mütalâasını aldıktan sonra, ilgili bakanlık yolu ile Bakanlar Kuruluna teklifte bulunur. Teşekkül iştiraklerinin devir ve tasfiyesi de aynı esaslara göre yapılır.

4) Bakanlar Kurulu, devir ve tasfiye işlemleri için Devlet Yatırım Bankasını görevlendirebilir.

C — İştirak payının mülkiyet ve intifa hakkı :

Madde 70 — Teşekkül iştirak paylarının mülkiyet ve intifa hakkı te-

şekküle aittir. Ancak, diğer gerçek ve tüzel kişilerin sermaye payları üzerindeki hakları saklıdır.

D — Teşekkül iştiraklerinin yönetimi :

Madde 71 — 1) Teşekkül payının 0/0 15 den fazla olduğu ortaklıkların yönetim kurullarında teşekkül temsilcisi bir üye bulundurulabilir.

2) Teşekkül, Türk Ticaret Kanunu gereğince ortakların haiz oldukları bütün hakları sahiptir; bunlar temsilcinin varlığı ileri sürülerek kayıtlanamaz.

3) Teşekkül temsilcileri, bulundukları ortaklığın faaliyetleri ve mali durumları hakkında, belirtilecek esaslara göre, Devlet Yatırım Bankasına ve teşekküle bilgi vermekle yükümlüdürler. Bu esaslar, Devlet Yatırım Bankasının mütalâası alınarak ilgili teşekkülce belirtilir.

4) Her teşekküle ait iştiraklerin bulunduğu ortaklıklara bilanço ve netice hesapları cetvelleri, ait olduğu yılı kovalayan yılın dördüncü ayının sonuna kadar hazırlanıp teşekküllerin yıllık bilanço ve netice hesapları cetvellerine bağlanır.

III. İŞTİRAKLERDEKİ KAMU PAYININ 0/0 50 NİN ÜSTÜNE ÇIKMASI :

Madde 72 — Devlet veya teşekküllerin iştirak ettiği ortaklıklardaki kamu payının % 50 nin üstüne çıkması halinde, ortaklık, bu durumun hâsıl olduğu takvim yılını kovalıyan üç yıl için eski statüsü ile yönetilir. Kamu payı, bu sürenin sonunda % 50 ye veya daha altına düşürülemediği takdirde, ortaklık, İktisadî Devlet Teşekkülü haline getirilir.

Yukarıki fıkra da sözü edilen kamu payı deyimi, genel, katma bütçeli idarelerle İktisadî Devlet Teşekküllerinin paylarını ifade eder.

ALTINCI BÖLÜM

Yatırım projeleri, yatırım ve finansman programları

1 — YATIRIM VE FİNANSMAN PROGRAMLARI VE HAZIRLANMASI :

Madde 73 — Teşekküller, kalkınma plânına ve kalkınma plânının yıllık programlarına uygun olarak uzun vâdeli ve yıllık yatırım ve finansman programları hazırlarlar.

Yatırım ve finansman programlarının ne şekilde hazırlanacağı, Maliye Bakanlığı tarafından, Devlet Plânlama Teşkilâtının, teşekküllerin ve Yüksek Denetleme Kurulunun mütalâaları da alınarak, tesbit olunur.

II — YATIRIM PROJELERİNİN HAZIRLANMASI VE İNCELENMESİ :

Madde 74 — a) Teşekküller, kalkınma plânına göre kendileri tarafından yapılması gereken yatırımlara ait malî, ekonomik ve teknik etüdleri zamanında yaparak projelerini hazırlamakla yükümlüdürler.

b) Kalkınma plânının yıllık programlarında gösterilen teşekküllerle ilgili yatırımlar, teşekküllerin yıllık yatırım ve finansman programlarının hazırlanmasına esas olur. Yıllık programlardaki teşekkül yatırımları ile ilgili hususlar yatırım ve finansman programlarında daha ayrıntılı olarak belirtilir.

c) Bir yıla ait olarak hazırlanan projeler, bir önceki yılın Eylül ayı sonuna kadar ilgili bakanlıklara gönderilir. Bakanlıklar, kendilerine gelen projeler üzerinde gerekli incelemeleri yaptıktan sonra, bunları, yıllık yatırım ve finansman programına dahil edilmek üzere aynı yılın Ekim ayı sonuna kadar Maliye Bakanlığına intikal ettirirler.

d) Teşekkül ve müesseseler, hazırladıkları projelerin malî, ekonomik ve teknik etüdlerinin muhtevası ile bu etüdlerin kârlılık ve verimliliğine ait bilgilerden ve bu bilgilere göre vardıkları sonuçların isabetinden sorumludurlar'

III — TEŞEKKÜLLERİN TÜMÜNE AİT YILLIK GENEL YATIRIM VE FİNANSMAN PROGRAMI :

Madde 75 — Teşekküllerce hazırlanıp ilgili Bakanlık tarafından Maliye Bakanlığına gönderilen yıllık yatırım ve finansman programları, Maliye Bakanlığınca, Devlet Plânlama Teşkilâtının da mütalâası alınmak suretiyle incelenerek bütün teşekküllere ait yıllık genel yatırım ve finansman programı hazırlanır. Buna ait incelemelerde, finansman imkânları ve teşekküllerin yatırım kapasiteleri gözönünde tutulur. Bu suretle hazırlanan genel yatırım ve finansman programı Bakanlar Kurulunca en geç ait olduğu yıldan önce gelen yılın Kasım ayı sonuna kadar incelenerek karara bağlanır.

IV. YILLIK YATIRIM VE FİNANSMAN PROGRAMLARININ KESİNLEŞMESİ :

Madde 76 — Teşekküllerin yıllık yatırım ve finansman programları,

bu husustaki Bakanlar Kurulu kararının Bakanlıklarca teşekküllere tebliği ile kesinleşir. Devlet Yatırım Bankası Kanunundaki hükümler saklıdır.

V. KESİNLEŞEN PROGRAMLARIN İLGİLİ YERLERE GÖNDERİLMESİ :

Madde 77 — Kesinleşen genel yatırım ve finansman programlarının birer örneği, Başbakanlıkça, Devlet Plânlama Teşkilâtına ve Yüksek Denetleme Kuruluna gönderilir.

VI. YILLIK YATIRIM VE FİNANSMAN PROGRAMINDA YAPILACAK DEĞİŞİKLİKLER :

Madde 78 — Yıllık yatırım ve finansman programı üzerinde zaruri görülecek değişiklikler de programın hazırlanmasındaki usullere göre incelenir ve karara bağlanır.

VII. UZUN VADELİ YATIRIM VE FİNANSMAN PROGRAMLARI :

Madde 79 — Teşekküllerce hazırlanan uzun vâdeli yatırım ve finansman programları, ilgili Bakanlığın incelemesinden geçtikten sonra Maliye Bakanlığına ve Devlet Plânlama Teşkilâtına gönderilir ve incelemelerde nazara alınır.

VIII. KÜÇÜK TAMAMLAMA YATIRIMLARI, İDAME VE YENİLEMELER :

A — Tamamlama yatırımları :

Madde 80 — Yıllık yatırım programlarının hazırlanması sırasında tahaddüs etmemiş hallere münhasır olmak ve teşekkülün öz kaynaklarından finanse edilmek kaydıyla ;

a) Proje maliyeti beş milyon lirayı aşmıyan, Kadrolar, işletme bütçelerinin ekini teşkil eder.

b) Yapılmamaları halinde teşekküllerin verimli olarak çalışmalarını aksatacak nitelikte olan,

tamamlama yatırımları, teşekkül yönetim kurulunun teklifi ve ilgili Bakanlığın uygun görmesiyle yapılır.

Bu maddedeki öz kaynaktan maksat; Hazine ve Devlet Yatırım Bankasından sağlanan yardım ve krediler dışında, yıllık programlarda öngö-

rülen teşekkül yatırımlarının tamamının finansmanı teşekkülce karşılandıktan sonra, teşekkül bünyesinde o yıl içinde meydana gelen mali imkândır.

B — İdame ve yenileme yatırımları :

Madde 81 — Ekonomik işletme icabı olan ve yapılmamaları halinde teşekkülün verimli olarak çalışmalarını aksatacak mahiyetteki idame ve yenileme yatırımları teşekkül yönetim kurulu kararı ile yapılır.

İslah ve tevsi yatırımları, idame ve yenileme yatırımları kapsamına girmez.

YEDİNCİ BÖLÜM

Teşekkül ve müesseselerin işletme bütçeleri

I — YILLIK İŞLETME BÜTÇESİ :

Madde 82 — Teşekkül ve müesseseler için kalkınma plânına ve bunun yıllık programlarına uygun olarak yıllık işletme bütçeleri hazırlanır.

Teşekkül işletme bütçeleri, teşekküle bağlı müesseseler ile teşekkül işletmelerinin bütçelerini de ihtiva eder. Müesseseler işletme bütçeleri ise bunlara ait işletmelerin bütçelerini ihtiva eder.

II. İŞLETME BÜTÇELERİNİN HAZIRLANMASI VE KESİNLEŞMESİ :

Madde 83 — a) Teşekkül işletme bütçeleri genel müdürlükçe, müesseselerin işletme bütçeleri de müesseselerce hazırlanır.

b) Müesseselerle teşekkül işletmeleri, bütçe tekliflerini, en geç ait olduğu yıldan önce gelen yılın Ekim ayına kadar teşekküle gönderirler.

c) Genel müdürlükçe; müesseselerin ve teşekkül işletmelerinin bütçeleri incelenerek hazırlanan teşekkül işletme bütçesi, yıllık yatırım ve finansman programları ile birlikte, yönetim kuruluna teklif olunur.

d) Yönetim kurulunca incelenerek teşekkül işletme bütçesine uygun yıllık finansman programları, Maliye Bakanlığı ile ilgili Bakanlığa en geç 25 Ekim tarihine kadar gönderilir.

e) Bütün teşekküllere ait genel yatırım ve finansman programlarının, Bakanlar Kurulunca karara bağlanıp kesinleşmesinden sonra, teşekkül finansman ve yatırım programlarında değişiklik yapılmasını gerektiren hususlar bulunduğu takdirde, bu değişikliklere uyulmak üzere işlet-

me bütçeleri yönetim kurulunca tekrar incelenerek karara bağlanır. Bu şekilde kesinleşen bütçeler, müessese ve işletmelere en geç 25 Aralık tarihine kadar gönderilir.

III. KESİNLEŞMİŞ İŞLETME BÜTÇELERİNİN GÖNDERİLECEĞİ MERCİLER :

Madde 84 — Kesinleşen işletme bütçelerinin birer örneği ilgili Bakanlığa ve Yüksek Denetleme Kuruluna gönderilir.

IV. İŞLETME BÜTÇELERİNİN MUHTEVASI :

Madde 85 — İşletme bütçeleri, teşekküllerin özelliklerine göre; tedarik, mal veya hizmet üretimi, maliyet, satış ve plâsman plânları ile yatırım ve finansman programlarını ve kadroları ihtiva eder.

Bütçelerin,

a) Kalkınma plânı ile yıllık programlardaki hedeflere uygun olması,

b) İlgili teşekkül, müessese ve işletmelerce bütçe döneminde ulaşılması istenen hedeflerin elde edilmesi için alınacak tedbirleri, geçmiş dönemdeki faaliyetlerin mukayesesini gösteren tabloları, teşekkül ve işletmelerin malî, iktisadi ve idari durumunu gösteren tahlillerle görüşleri belirtmesi,

c) Maliye Bakanlığı, ilgili Bakanlık, Devlet Plânlama Teşkilâtı, Yüksek Denetleme Kurulu ve Devlet İstatistik Enstitüsünce periyodik olarak istenen bilgileri kapsamı, gereklidir.

V. UZUN VADELİ İŞLETME BÜTÇELERİ

Madde 86 — Teşekkül ve müesseseler, ana hatları itibariyle tahmin ve tesbit edilebilen miktarlara göre, her yıla ait hedefleri gösterecek şekilde ve kalkınma plânına ve dönemlerine uygun olarak uzun vâdeli işletme bütçeleri hazırlarlar.

VI. ÖDENEKSİZ SARFİYAT YAPILAMIYACAĞI :

Madde 87 — Ödeneksiz sarfiyat yapılamaz, işletme masraflarından karşılanmak suretiyle sabit kıymet meydana getirilemez ve mevcutlara eklenemez.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Muhasebe sistemleri ve faaliyet raporları

I. HESAP DÖNEMİ :

Madde 88 — Teşekkül ve müesseselerin hesap dönemi takvim yılıdır.

II. MUHASEBE SİSTEMLERİ :

Madde 89 — Teşekküllerin ve bunlara bağlı müesseselerin hesapları.

a) Maliyetleri, gerçek malî durumu ve işletme faaliyeti sonuçlarını açık olarak gösterecek,

b) Sağlam idare kararları için gerekli bilgileri muntazam aralıklarla verecek,

şekilde tutulur.

Teşekküller, muhasebe usullerinin islâhı ve yeknesaklaştırılması için yetkili organlarca tesbit edilen esaslara göre, muhasebe sistem ve usullerini düzenlemek ve ıslah etmek zorundadırlar.

III. BİLANÇOLAR VE NETİCE HESAPLARI :

Madde 90 — Teşekkül ve müesseselerinin bilançoları ve netice hesapları, ait oldukları yılı kovalayan yılın dördüncü ayının sonuna kadar düzenlenerek, iştiraklerinin bulunduğu ortaklık bilanço ve netice hesapları cetvelleri de eklenmek suretiyle faaliyet raporları ile birlikte, Yüksek Denetleme Kuruluna ve Maliye Bakanlığına ve ilgili Bakanlığa gönderilir.

Bilanço ve netice hesapları, Maliye ve Ticaret Bakanlıkları ile Yüksek Denetleme Kurulunun mütalâaları alınmak suretiyle ilgili bakanlık tarafından hazırlanan tip örneklere uygun olarak, teşekküllerce düzenlenir.

IV. FAALİYET RAPORLARI :

Madde 91 — Teşekküllerin faaliyet raporları, işletme bütçelerine uygun olarak yönetim kurullarınca düzenlenir.

Bu raporlarda, teşekkül ve müesseselerinin bütün faaliyet alanlarını kapsayan dönem çalışma sonuçlarının aynı döneme ait yatırım ve finansman programları ve işletme bütçeleri ile mukayesesi ve mali ve iktisadi analizleri yapılır. Ayrıca bütçe ve programlarda bulunduğu halde gerçekleştirilememiş işler, gerekçeleri ile birlikte, faaliyet raporlarında gösterilir.

V. HESAP SONUÇLARINDAN FAYDALANMA :

Madde 92 — Teşekkül ve müesseselerin yönetimi ile görevli organlar, maliyetleri, gerçek malî durumları ve işletme faaliyet sonuçlarını esas almak suretiyle işletme idaresine yön verirler.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Denetim

I. GENEL ESASLAR :

Madde 93 — Teşekküller ve müesseseler Türkiye Büyük Millet Meclisi ile Yüksek Denetleme Kurulu tarafından denetlenir.

II. YÜKSEK DENETLEME KURULUNUN DENETLEMESİ :

Madde 94 — Yüksek Denetleme Kurulu, özel kanununda gösterilen esaslar dahilinde teşekkül ve müesseseleri, malî, idarî ve teknik yönlerden denetler ve teşekküllerin bir yıla ait hesap ve işlemleri üzerindeki incelemelerini en geç ertesi yılın Eylül Ayı sonuna kadar tamamlayarak, bunlar hakkında düzenlenen raporları, kendi kanununda gösterilen mercilere verir.

ONUNCU BÖLÜM

Gözetim

Gözetim esasları :

Madde 95 — a) Teşekkülün ilgili olduğu bakanlık, teşekkül çalışmalarının kanun ve tüzük hükümlerine ve bu hükümlere dayanılarak alınmış Bakanlar Kurulu kararlarına uygun olarak yürütülmesini gözetmekle görevlidir.

Bu maksatla, ilgili bakanlıklar, gerekli hallerde teşekküllerin hesaplarını ve işlemlerini teftişe, icabında tahkike tabi tutmağa ve bunlar nezdinde iktisadî ve malî durum tesbitleri yaptıрмаğa yetkilidirler.

b) Teşekküllere bağlı müesseselerle işletmelerin gözetim yetkisi ilgili teşekküllere bağlı olmakla beraber, teşekkülce hazırlanan raporların yetersiz görülmesi halinde aynı konuda ilgili bakanlıkça, gerekli teftiş veya tahkiki yapılabileceği gibi, müesseselerin teşekkül yönetim kurulu kararıyla yürütülen işlemleri de doğrudan doğruya teftiş ve gereğinde tahkike tabi tutulabilir.

c) Gözetim, teftiş ve tahkikin, günlük işler ile teşekkül ve müesseselerin normal faaliyetlerini aksatmayacak, özerkliklerini ve yetkilerini daraltmayacak seviyede tutulması ve gerekli hallere inhisar ettirilmesi şarttır.

ONBİRİNCİ BÖLÜM

Personelle ilgili hükümler ve ikramiyeler

I. ATAMA VE İŞE ALMA :

Madde 96 — Teşekküllerin personeli, yönetim kurulları tarafından atanır. Yönetim kurullarının bu yetkilerini alt kademelere kısmen vermeleri mümkündür.

II. PERSONEL YÖNETMELİĞİ :

Madde 97 — Her teşekkül için kadro sınıflandırılması, idarî ve teknik personelde aranacak nitelikler, işe alma, nakil, terfi, işe son verme, disiplin cezaları ve izinler gibi konuları düzenlemek üzere bir yönetmelik hazırlanır. Müesseseleri de şümulüne alacak bu yönetmelik ilgili Bakanlığın onayı ile yürürlüğe girer.

III. SÖZLEŞME İLE ÇALIŞTIRILMA :

A — Sözleşme ile çalıştırılabilecekler :

Madde 98 — İktisadi Devlet Teşekküllerinde sözleşme ile çalıştırılabilecekler aşağıda gösterilmiştir :

1) Teşekkül genel müdürleri, genel müdür yardımcıları, yönetim kurulu üyeleri ve müessese müdürleri,

2) Teşekkülün isteği ve ilgili bakanlığın teklifi üzerine, Yüksek Denetleme Kurulu, Başbakanlık Devlet Personel Dairesi ve Maliye Bakanlığının müsbet mütalâalarının alınmış olması şartıyla teşekkül ve müesseselerin kârlılık ve verimliliğine müessir görevlerin sorumluluğunu taşıdığı Bakanlar Kurulunca belli edilen kadrolarda çalıştırılanlar.

B — Sözleşme ile çalıştırılacaklara verilecek ücretin tesbiti :

Madde 99 — Sözleşme ile çalıştırılacaklara verilecek ücretler Bakanlar Kurulunca tesbit edilen miktarları aşamaz.

C — Sözleşme ile çalıştırılanların terfi ve emeklilik durumları :

Madde 100 — Sözleşme ile çalıştırılanlardan memurluktan gelenlerin sözleşmeli hizmet süresi terfilerine sayılır ve ödenmesi gereken katılma paylarının tamamını ödemeleri kaydıyla emeklilik vesair hakları devam eder.

D — Sözleşmede taraflar :

Madde 101 — Sözleşme, sözleşmeli olarak çalıştırılacak personel ile ilgili teşekkül arasında yapılır. Ancak, teşekkül genel müdürleri, yönetim kurulu üyeleri ve genel müdür yardımcılarında sözleşme ile çalıştırılacak olanlarla yapılacak sözleşme esasları ilgili bakanlıkça tesbit olunur ve bunlar Bakanlar Kurulu kararı ile atanırlar. Bunlarla yapılacak sözleşmelerde, sözleşmenin Bakanlar Kurulunun atama kararı ile yürürlüğe gireceği ve sözleşmenin feshinin Bakanlar Kuruluna ait olacağı belirtilir.

IV. TAZMİNAT :

Madde 102 — Teşekkül genel müdürleri, genel müdür yardımcıları, yönetim kurulu üyeleri ve müessese müdürlerinden sözleşme ile çalıştırılmayanlara 7244 sayılı Kanun hükümlerine tabi olmaksızın Bakanlar Kurulunca tesbit edilecek miktarda tazminat verilir.

V. İKRAMİYELER :

A — Kârdan verilecek ikramiye :

1) Genel prensip :

Madde 103 — Teşekkül ve müesseselerin yönetim kurulu ve yönetim komitesi başkan ve üyeleri ile işçiler dahil her çeşit personeline ;

a) Geniş ölçüde işçi çalıştıran teşekkül ve müesseselerden Bakanlar Kurulunca belli edilenlerde, kârın % 10 unu, bunlar dışında kalanlarda % 5 ini geçmemek,

b) Bir aylık ücret tutarını aşmamak, kaydıyla yönetim kurulunun teklifi ve ilgili bakanın onayı ile ikramiye verilebilir.

2) Özel durum :

Madde 104 — Yukardaki madde gereğince kârlarından ikramiye olarak ayrılacak meblâğlar bir aylık maaş veya ücret (Gündelik dâhil) tutarında ikramiye verilmesine yetmeyen teşekkül ve müesseselerle, fiyatları Bakanlar Kurulunca belli edilen mal ve hizmetlerin üretimi veya satışı ile uğraşan teşekkül ve müesseselerin her çeşit personeline verilecek ikramiye hakkında aşağıdaki esaslar uygulanır :

a) Kârdan ayrılan miktar, bilânço yılı içinde ikramiyeye hak kazanmış personele o yıl içinde ödenen maaş veya ücret (Gündelik dahil) tutarının on ikide birinden az olduğu takdirde ikramiyeler, kârdan ayrılan miktarla orantılı olarak dağıtılır.

İkramiyenin bir aylık tutarına iblâğı (b) bendindeki şartların tahakkukuna bağlıdır. Şu kadarki dağıtılacak ikramiye o yılki bilânço kârını aşamaz.

b) Fiyatları Bakanlar Kurulunca belli edilen mal ve hizmetlerin üretim veya satışı ile uğraşan teşekkül ve müesseselere verilen sermaye ve sağlanan diğer kaynakların 440 sayılı Kanunun kârlılık ve verimlilik ilkelerine uygun olarak kullanıldığı ve değerlendirildiği Yüksek Denetleme Kurulu raporlarında belirtilmiş ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Kamu İktisadi Teşebbüsleri Karma Komisyonu raporlarından anlaşılmış olması halinde, bu teşekkül ve müesseselerin her çeşit personeline, teşekkül yönetim kurulunun teklifi, Maliye Bakanlığının müsbet mütalâası ve ilgili bakanın onayı ile bir aylık maaş, ücret veya gündelik tutarına kadar ikramiye verilebilir.

3) İkramiyenin verilme zamanı :

Madde 105 — Yukarıki maddede yazılı ikramiyelerin verilebilmesi, o yıla ait teşekkül veya müessese bilânçosu ile netice hesaplarının 468 sayılı Kanun hükümlerine göre yasama organınca incelenmiş veya tasvibe tabi olanlarda bilânço ve netice hesaplarının tasvip edilerek Resmî Gazete ile yayımlanmış olmasına bağlıdır.

4) İkramiyenin hesabı :

Madde 106 — Yukarıki maddeler gereğince verilecek ikramiye, her çeşit personelin bir yıl içinde aldıkları aylık maaş, ücret veya gündelikleri tutarının on ikide biridir.

Yıllık izinlerle talim ve manevra maksadıyla askerlikte geçirilen süreler dışında, görevden ayrı kalma süreleri ikramiye dağıtımında hesaba katılmaz.

Çalışma süresinin bu esaslara göre tesbitinde aylar otuzar gün olarak hesaplanır. Hafta ve genel tatil günleri çalışılmış gün sayılır.

İkramiyenin hesabında tazminat, fazla mesai ücreti, kasa tazminatı, çocuk zammı vesaire gibi aylık maaş, ücret veya gündeliğe ek olarak ödenen paralar nazara alınmaz. Ancak, birinci derece aylıkta terfi sürelerini dolduranlara verilen 100 ve 200 lira tazminatlar hesaba katılır.

5) Yıl içinde kurulan müessese ve teşekküllerde ikramiyelerin verilmesi :

Madde 107 — Yıl içinde kurulan teşekkül ve müesseseler personeline verilecek ikramiyeler; yukarıki maddelerde belirtilen esaslara

göre ve kuruluş tarihinden yıl sonuna kadar geçen süre ile orantılı olarak hesaplanır.

6) Çeşitli teşekkül ve müesseselerde geçen hizmetler :

Madde 108 — Bir yıl içinde çeşitli teşekkül ve müesseselerde geçirilen hizmetler, geçen süre ile orantılı olarak, ikramiye'nin hesabında ayrı ayrı nazara alınır ve hizmetin geçtiği teşekkül veya müesseselerce bu Tüzükteki esaslara göre ödenir.

7) Hizmetten ayrılanların ikramiyeleri :

Madde 109 — İstifa eden veya başka bir yere nakil suretiyle ayrılanlarla emekliye sevk edilenlere, ikramiye'nin verilmesine esas olan bilanço yılında geçen hizmet süreleri ile orantılı olarak bu Tüzükte yazılı esaslara göre ikramiye verilir.

İstifa etmiş sayılanlara ikramiye verilmez.

8) Haklarında kovuşturma ve soruşturma açılanların ikramiyeleri :

Madde 110 — Görevleri ile ilgili suç veya kusurlarından dolayı haklarında adli kovuşturma veya idarî soruşturma açılanların suç veya kusurlarının ilgili olduğu yıla ait ikramiyeleri, bu işlemlerin sonuçlandırılmasına kadar tutulur. Kovuşturma veya soruşturma sonu suçsuz veya kusursuz oldukları tesbit edilenlere bu ikramiyeleri ödenir. Adliye mahkemelerince verilen cezaya veya yönetmeliğinde belirtilen en hafif disiplin cezasının üstünde bir disiplin cezasına uğrayanlara, ilgili yıla ait ikramiyeleri verilmez. Kovuşturma ve soruşturmaya başlanmadan önce ikramiye verilmiş ise istirdat veya ilk tahakkuk edilecek istihkakından mahsup edilir.

B — Olağanüstü gayret gösterenlere verilecek ikramiyeler :

1) Üç aylık ücret tutarına kadar verilebilecek ikramiyeler :

Madde 111 — Görevlerinde olağanüstü gayret göstermek suretiyle kârlılık veya verimliliği artıranlara veya işletme faaliyetlerine yararlı buluş getirenlere yönetim kurulunun teklifi ve ilgili bakanlığın onayı ile üç aylık ücret tutarına kadar ikramiye verilebilir.

2) Altı aylık ücret tutarına kadar verilebilecek ikramiye ve takdirnameler :

Madde 112 — Yukarıki maddede gösterilen hallerde üç aylık ücret

ret tutarından fazla ikramiyeye lâyık görülenler, Bakanlar Kurulu kararı ile altı aylık ücret tutarını aşmamak üzere ikramiye ve Bakanlar Kurulu takdirnamesiyle taltif olunabilir.

3) Olağanüstü ikramiye tekliflerinin ihtiva edeceği esaslar :

Madde 113 — 111 ve 112 inci maddelerde yazılı ikramiyeler hakkındaki tekliflerin;

a) Olağanüstü gayret ve buluşun, işletme usulleri ile teknik veya kârlılık ve verimlilik bakımlarından ne gibi faydalar sağladığı,

b) İkramiye ile taltif edilecek personel birden fazla ise, herbirinin bu unsurlardan hangisini sağladığı,

c) Yukarıki unsurların müessiriyet derecesine göre ikramiyenin kaç aylık tutarında olacağı,

hususlarını ve bunlarla ilgili ayrıntılı tahlilleri ihtiva etmesi gerekir.

4) Olağanüstü ikramiyelerin aylık tutarı :

Madde 114 — Olağanüstü ikramiyeler 7244 sayılı Kanun hükümlerine tabi değildir.

Bu ikramiyelerin aylık tutarının tesbitinde 106 ıncı maddenin dördüncü fıkrası hükmü uygulanır.

VI. TEŞEKKÜL VE MÜESSESELER LEHİNE HÜKMOLUNAN VEKÂLET ÜCRETLERİNİN DAĞITIM ŞARTLARI :

Madde 115 — 440 sayılı Kanun hükümlerine tabi teşekkül ve müesseselerin hukuk işleri müdürlüğünde ve hukuk müşavirliklerinde çalışan müdür, müdür yardımcısı, hukuk müşaviri ve yardımcısı ile müşavir avukat, avukat, raportör avukatlara ve dâva ve takip işlerinde çalışan ücretli personele, mahkeme ve icralarca teşekkül veya müessese lehine hükmedilip borçlusundan teşekkül veya müessese tarafından tahsil olunan vekâlet ücretlerinden teşekkül veya müesseseye kalan kısmı 1389 sayılı Kanun hükümleri uyarınca ve 7244 sayılı Kanunda tâyin edilen hadler dahilinde dağıtılarak ödenir.

VII. BAŞKA İŞ VE HİZMET YASAĞI :

A — Genel hükümler :

Madde 116 — Teşekkül ve müesseselerin kadroya dahil her çeşit

idari ve teknik personeli başka hiçbir işle meşgul olamazlar. Ücretsiz de olsa sürekli veya geçici hiçbir hizmet kabul edemezler.

«Kadroya dahil her çeşit idarî ve teknik personel» deyimi, barem dahili ve barem harici kadrolardan aylık veya ücret alan personele gündelikli teknik personeli kapsar.

Geçici veya mahdut bir hizmetin ifası için çalıştırılacak personel ile kadro dışında sözleşmeli olarak çalıştırılacak personel her çeşit personel deyimine girmez.

B — Başka iş ve hizmet yasağının istisnaları ve şartları :

1) Profesörlük ve öğretmenlik :

Madde 117 — Üniversite ve yüksek okullarda profesörlük ve öğretmenlik, orta dereceli okullarda ve bu okullara bağlı birlik ve kurumlarla teşekkül ve müesseseler tarafından açılacak kurslarda öğretmenlik, esas görevlerine halel gelmemesi ve yönetim kurulu veya yönetim komitesince uygun görülmesi şartıyla, başka iş ve hizmet yasağının dışındadır.

2) İştiraklerde alınacak görevler :

a. İştiraklerde görev alabilecekler :

Madde 118 — Teşekkül ve müesseselerin yönetim kurulu ve yönetim komitesi üyeleri, genel müdürler ve müessese müdürleri dışında kalan her türlü memurları (Kadroya dahil idarî ve teknik personel) yönetim kurullarının muvafakatı ile asıl görevlerinin bulunduğu şehirdeki teşekkül iştiraklerinden yalnız birinin idare meclisi üyeliğinde, murakıplığında veya tasfiye memurluğunda bulunabilir.

Ancak, iştirakin bulunduğu, şehirde teşekkülün kifayetli memuru bulunmazsa, bir başka yerdeki kifayetli memura, yönetim kurulu nun muvafakatı ile iştirakin idare meclisi üyeliği, murakıplığı veya tasfiye memurluğu verilebilir.

b. İştirakçe verilecek ücret :

Madde 119 — İştirakte görev alanlara bu görevleri için iştirakçe verilecek ücret miktarı, yürürlükteki kanunların belirttiği sınırı aşıyorsa, fazlası ana teşekkülce irat kaydedilir. Bu işlemleri takip ve yerine getirmek ana teşekküle aittir.

3) Sosyal Sigortalar Kurumu Yönetim Kurulu üyeliği :

Madde 120 — Sosyal Sigortalar Kurumu Yönetim Kurulunda alınacak görev, hizmet yasağı kapsamına girmez.

4) Dernek, sandık ve benzeri kuruluşlarda alınacak görevler :

Madde 121 — Teşekkülün faaliyeti ile ilgili sosyal, meslekî ve benzeri kuruluşlarla teşekkül mensuplarının sosyal ve yardım gayesi ile kurdukları dernek, sandık ve benzeri kuruluşların yönetim ve denetim organlarında alınacak görevler yasak kapsamına girmez.

5) Diğer istisnalar :

Madde 122 — Aşağıda yazılı işler, iş ve hizmet yasağı kapsamına girmez :

a) Mensup olduğu teşekkül ile buna bağlı müesseselerde kanuni hükümler dairesinde vekâleten deruhte edilecek görevler,

b) Ücret veya herhangi bir menfaat mukabili olmamak, asli görevlerine hâlel gelmemek ve çalışma saatleri dışında iştirak edilmek şartlarıyla hayır müesseselerinde ve ilmi ve sosyal kurumlarda, teşekkül ve müessese memurlarına münhasır olmak üzere kurulan derneklerle kooperatiflerde çalışmak,

c) Kendi emlak ve arazilerini bizzat veya bilvasıta işletmek,

d) Kooperatiflerde idare meclisi üyeliği ve hesap müfettişliği,

e) Resmî merci kararıyla tevcih edilen bilirkişilik ve hakemlik.

VIII. PERSONELİN YÜKÜMLÜLÜĞÜ VE SORUMLULUĞU :

Madde 123 — Teşekkül ve müesseselerin her çeşit personeli, 7 inci maddede belirtilen prensibe uygun olarak gereken gayret ve basireti göstermekle yükümlü ve aksine davranışlarından sorumludurlar.

ONİKİNCİ BÖLÜM

İşletme koordinasyonu

Koordinasyon toplantıları :

Madde 124 — Teşekküllere bağlı müesseselerin ve teşekküllerin birbiriyle ilgili faaliyetlerinde ahenkli çalışmaları esastır. Bu amaçla :

a) Bir teşekkülün müesseseleri arasındaki çalışma koordinasyonu

teşekkülce, bir bakanlıkla ilgili teşekküller arasındaki koordinasyon ilgili bakanlıkça sağlanır.

b) Ayrı bakanlıklarla ilgili teşekküller arasında koordinasyonu sağlamak üzere Başbakan yardımcılarında birinin veya bulunmadığı takdirde Başbakanın görevlendireceği bir Devlet Bakanının başkanlığında, Maliye Bakanı, ilgili bakanlar ve ilgili teşekkül genel müdürlerinin iştirakiyle toplantılar tertiplenir.

Bu toplantılar, gerekli hallerde ilgili bakanlıkların veya teşekküllerin isteği üzerine ilgililerin ve her halde altı ayda bir bütün teşekküllerin iştirakiyle yapılır.

Bu toplantılarla ilgili sekreterlik işleri Sanayi Bakanlığınca yürütülür.

ONÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Son hükümler

Geçici Madde 1 — 440 sayılı Kanunun geçici 3 üncü maddesi gereğince; bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte mevcut Devlet iştiraklerinden devir ve tasfiyesine Bakanlar Kurulunca lüzum görülecek aynı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl içinde devir ve tasfiye işlemine başlanılmış olanlar hakkında, bu Tüzüğün 65 inci maddesinin ikinci fıkrası hükmü uygulanmaz.

Geçici Madde 2 — 440 sayılı Kanunun geçici 5 inci maddesi gereğince, teşekküllerin özel kanunları yürürlüğe girinceye kadar;

a) Teşekkül bünyesinden yönetim kuruluna katılacak üyeler ilgili bakanın teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca,

b) Sanayi, tarım ve ulaştırma alanlarında çalışan teşekküllerden hangilerinin yönetim kurullarında işçi üyenin bulunacağı Bakanlar Kurulunca,

belli edilir.

Geçici Madde 3 — 440 sayılı Kanunun geçici 6 ıncı maddesi gereğince, Yüksek Denetleme Kurulunun Özel Kanunu yürürlüğe girinceye kadar 29 Haziran 1943 tarihli ve 2/20187 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulmuş bulunan «İktisadi Devlet Teşekkülleri hakkındaki 3460 sayılı Kanunun Tatbik Suretini Gösterir Nizamname» nin Yüksek Denetleme Kurulu ile ilgili hükümleri uygulanır.

Geçici Madde 4 — 440 sayılı Kanunun geçici 7 inci maddesi gereğince, İktisadi Devlet Teşekküllerine ait personel rejimi yeniden düzenleninceye kadar, bu Tüzüğün 103 - 110 uncu maddeleri hükümlerine göre verilecek ikramiye yerine, 7244 sayılı Kanunun esasları dahilinde 3659 sayılı Kanunun 4621 sayılı Kanunla değiştirilmiş bulunan 13 üncü maddesinin (C), (E) ve (G) fıkralarında verilmesi hükme bağlanmış bulunan ikramiye, prim ve temettü verilir.

Geçici Madde 5 — 440 sayılı Kanunun geçici 8 inci maddesi gereğince, ilgili bakanlıklar teşkilâtında kendilerine bir hizmet verilmiş ve verilecek teşekküller mensuplarına, yönetim kurulu başkan ve üyeleri hariç münhasıran bu hizmetlerin ifasının temini için bu Tüzüğün 11 inci maddesi hükmü; ilgili bakanlıkların teşkilât kanunları çıkıncaya kadar ve her halde 440 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yılı geçmemek şartı ile Bakanlar Kurulu kararı ile uygulanmıyabilir.

Yürürlük :

Madde 125 — 12/3/1964 tarihli ve 440 sayılı İktisadi Devlet Teşekkülleriyle Müesseseleri ve İştirakler hakkında Kanunun 7, 8 ,12, 30 ve 35 inci maddesine dayanılarak hazırlanmış ve Danıştay'ca incelenmiş olan bu Tüzük hükümleri Resmî Gazete'de yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme :

Madde 126 — Bu Tüzük hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

TÜRK-İŞ
Bilgi Merkezi

TÜRK-İŞ Bilgi Merkezi

346 5610668 TÜR 1980